

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

**MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ DİJİTAL MUHASEBE
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Taha PUSMAZ

Niğde
Şubat, 2021

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ DİJİTAL MUHASEBE
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Taha PUSMAZ

Danışman : Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN

Üye : Doç. Dr. Seçkin ARSLAN

Üye : Doç. Dr. Tunahan AVCI

Niğde

Şubat, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. ..../...../2021

Taha PUSMAZ

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın oluşturulması aşamasında bilgisi ve desteğiyle her zaman yanımda olan kıymetli hocam Sayın Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN'a, eğitim hayatım boyunca maddi manevi her türlü fedakarlığı gösteren sevgili annem Halime PUSMAZ'a, babam Cemal PUSMAZ'a, ağabeylerim H. Tahir PUSMAZ, H. Yasin PUSMAZ'a ve ölçek kullanım izni veren Sayın SMMM İsmail TEKBAŞ, Doç. Dr. Ersin KURNAZ, Prof. Dr. Murat AZALTUN hocalarıma, araştırmaya katılan Kayseri ve Niğde ilindeki muhasebe meslek mensuplarına teşekkür ederim.

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ DİJİTAL MUHASEBE
OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

PUSMAZ, Taha
İşletme Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN
Şubat 2021, 83 sayfa

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden “Tarama Modeli” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği’ne (TÜRMOB) üye olan muhasebe meslek mensupları, örneklemini ise olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden, “Uygun Örnekleme Modeli” esas alınarak Kayseri ve Niğde illerinde bulunan 294 (285 SMMM ve 9 YMM) muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018) tarafından geliştirilen “Dijital Muhasebe Okuryazarlığı Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. “Dijital Muhasebe Okuryazarlığı Ölçeği” 31 madde olarak geliştirilmiştir. Araştırmada uygulanan ölçekten elde edilen verilerin analizinde, IBM SPSS 21.0 “Statistical Package for the Social Sciences” paket programı kullanılmış, yapılan bütün analizlerde anlamlılık düzeyi $p \leq 0.05$ olarak alınmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak için normal dağılım analizleri yapılmıştır. Bu analiz kapsamında ortalama puan, minimum ve maksimum puan genişliği, çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları hesaplanmıştır. “Kolmogorov-Smirnov Normalite Testi” yapılmıştır. Yapılan test sonucunda dağılımın normal olmadığı sonucuna ulaşılmış ve bağımsız örneklem t-testinin karşılığı olan Mann-Whitney U testi ile Tek Yönlü ANOVA Testinin karşılığı olan Kruskal-Wallis ile analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetleri, yaş düzeyleri, öğrenim düzeyleri, mesleki unvanları, mesleki tecrübeleri, mezun oldukları lise türü ve yerleşim yeri türü ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olmadığı, dijital sistemlerin hayatlarındaki ve mesleklerindeki önem derecesi, dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alma durumları ve yeni teknoloji ve

dijital sistemleri nasıl öğrendikleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Mensupları, Dijital Okuryazarlık, Dijital Muhasebe Okuryazarlığı

ABSTRACT
MASTER'S THESIS

**INVESTIGATION OF DIGITAL ACCOUNTING LITERACY LEVELS OF
PROFESSIONAL ACCOUNTANTS**

PUSMAZ, Taha
Department of Business Administration
Thesis Supervisor: Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN
February 2021, 83 pages

In this study, which aims to determine the digital accounting literacy levels of accounting professionals, the screening model, one of the quantitative research methods, was used. The universe of Turkey Certified Public Accountant and Certified Public Accountant Chambers Union (TURMOB) members who are professional accountants, sample the non-probability sampling method of the appropriate sampling model on the basis of Kayseri and Niğde in the province 294 (285 Independent Accountant Financial Advisor and 9 Chartered Accountants) accounting constitute members of the profession. As a data collection tool in research; The “Digital Accounting Literacy Scale” developed by Tekbaş, Kurnaz and Azaltun (2018) and the “Personal Information Form” developed by the researcher were used. “Digital Accounting Literacy Scale” was developed as 31 items. In the evaluation of these questions, a 5-point likert level with the options of "Absolutely Disagree", "Disagree", "No Idea", "Agree" and "Strongly Agree" was used. In the analysis of the data obtained from the scale applied in the study, IBM SPSS 21.0 “Statistical Package for the Social Sciences” package program was used, and the significance level was taken as $p \leq 0.05$ in all analyzes. Normal distribution analyzes were conducted to understand whether the research data fit the normal distribution. Within the scope of this analysis, average score, minimum and maximum score width, skewness and kurtosis coefficients were calculated. Kolmogorov-Smirnov normality test was performed. As a result of the test, it was concluded that the distribution was not normal and analyzes were performed with the Mann-Whitney U test which corresponds to the independent sample t-test and Kruskal-Wallis, which corresponds to the one-way ANOVA test. In the study, there is no statistically significant difference between the gender, age levels, education levels, professional titles, professional experiences, the type of high school they graduated from and the type of place of residence and digital accounting

literacy levels, the importance of digital systems in their lives and professions, digital systems are effective. It was concluded that there is a statistically significant difference between their digital accounting literacy levels and how they learn about new technologies and digital systems and their training to use them efficiently.

Keywords: Accounting Professionals, Digital Literacy, Digital Accounting Literacy

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Muhasebe Kavramı ve Muhasebenin Fonksiyonları.....	6
2.2. Dünyada Muhasebenin Gelişimi	12
2.3. Türkiye’de Muhasebenin Gelişimi.....	15
2.4. Muhasebe Teknolojileri	18
2.5. Okuryazarlık Kavramı.....	22
2.6. Dijital Okuryazarlık	27
2.7. Dijital Muhasebe Okuryazarlığı.....	31
2.8. İlgili Araştırmalar	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMADA KULLANILAN MODEL VE BULGULAR

3.1. Araştırmanın Modeli	39
3.2. Evren ve Örneklem	39

3.3. Veri Toplama Araçları	39
3.4. Verilerin Analizi.....	40
3.5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Okuryazarlık Düzeyleri	41
3.6. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	45
3.7. Katılımcıların Dijital Sistemlere İlişkin Görüşleri.....	53
3.8. Araştırma Alt Problemlerine İlişkin Bulgular.....	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA.....	71
EKLER	79
ÖZGEÇMİŞ	83

TABLULAR LİSTESİ

- Tablo 1. Muhasebenin Fonksiyonları
- Tablo 2. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Okuryazarlık Düzeyleri Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular
- Tablo 3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular
- Tablo 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular
- Tablo 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular
- Tablo 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Unvan Değişkenine İlişkin Bulgular
- Tablo 7. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tecrübe Değişkenine İlişkin Bulgular
- Tablo 8. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular
- Tablo 9. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yerleşim Yeri Türü Değişkenine İlişkin Bulgular
- Tablo 10. Dijital Sistemlerin Hayatınızdaki ve Mesleğinizdeki Önem Derecesini Değerlendirir Misiniz? Sorusuna İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları
- Tablo 11. Dijital Sistemleri Etkin ve Verimli Kullanmak İçin Eğitim Aldınız mı? Sorusuna İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları
- Tablo 12. Yeni Teknoloji ve Dijital Sistemleri Nasıl Öğrenirsiniz? Sorusuna İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları
- Tablo 13. Muhasebe Mesleğinde Kullanılan Dijital Sistemleri Memnuniyet ve İşlerinizi Kolaylaştırma Açısından Değerlendirmelerine İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları
- Tablo 14. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları
- Tablo 15. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Yaş Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları
- Tablo 16. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Öğrenim Düzeyine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tablo 17. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Mesleki Unvan Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 18. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Mesleki Tecrübe Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tablo 19. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tablo 20. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Tablo 21. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Dijital Sistemlerin Hayatlarındaki ve Mesleklerindeki Önem Derecesi Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 22. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Dijital Sistemleri Etkin ve Verimli Kullanmak İçin Eğitim Alma Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Tablo 23. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Yeni Teknoloji ve Dijital Sistemleri Nasıl Öğrendikleri Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyet Dağılımına İlişkin Grafik

Şekil 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaş Düzeyi Dağılımına İlişkin Grafik

Şekil 3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Öğrenim Düzeyi Dağılımına İlişkin Grafik

Şekil 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Unvan Dağılımına İlişkin Grafik

Şekil 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tecrübe Dağılımına İlişkin Grafik

Şekil 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mezun Oldukları Lise Türü Dağılımına İlişkin Grafik

Şekil 7. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yerleşim Yeri Dağılımına İlişkin Grafik

KISALTMALAR LİSTESİ

TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
CD	: Compact Disc
DVD	: Digital Versatile Disc
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
IASC	: International Accounting Standards Committee
IFAC	: International Federation of Accountants
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
YMM	: Yeminli Mali Müşavir
vb.	: ve benzeri
vs.	: vesaire

EKLER LİSTESİ

EK 1. Kişisel Bilgi Formu ile Dijital Muhasebe Okuryazarlığı Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Teknolojide meydana gelen gelişmeler ve bu gelişmelerin tabii bir sonucu olarak dijitalleşme, günümüzün bilgi çağı olarak ifade edilmesi noktasında oldukça önemli bir faktördür. Dijitalleşme toplumsal hayatın her alanında olduğu gibi mesleki alanda da çeşitli etkiler meydana getirmiş ve bu mesleklerin icra edilmesi aşamasında pratiklik kazandırmıştır. Muhasebe mesleği de bu değişim ve dönüşümden etkilenerek, çağın gereklerine göre kendini yenileme ihtiyacı duymak zorunda kalmıştır. Dijital dönüşümün başarılı bir şekilde muhasebe mesleğine uyum sağlayabilmesi amacıyla teknolojik altyapı geliştirmede olduğu gibi muhasebe mesleğini icra edenlerin de dijital beceri gelişimlerini destekleyecek alt yapı çalışmalarının geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Dijital dönüşümün birçok yönünü içine alan “Dijital Muhasebe Okuryazarlığı” ile ilgili eğitim çalışmalarının bu becerilerin gelişmesine hizmet edeceği düşünülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının meslekleriyle ilgili işlemleri gerçekleştirirken dijital ortamların etkin ve verimli olarak kullanılması, dijital verilerin doğru bir şekilde anlamlandırılıp yorumlanmasına ve elde edilen bu bilgileri işleme becerisine katkı sağlayacaktır. Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018) dijital muhasebe okuryazarlığını “muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgilerini dijital sistemlerde doğru, etkin, verimli ve eleştirel bir biçimde kullanabilmeleri için teknolojik yetkinliğe ulaşmaları” şeklinde tanımlamışlardır. Bu tanım kapsamında araştırmanın problem cümlesi “Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

“Kayseri’de ve Niğde’de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve muhasebe okuryazarlığı gerekliliğinin ortaya konulması” bu araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “Muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlık düzeyleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu genel amacı gerçekleştirebilmek için şu sorulara yanıt aranacaktır.

1. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri nasıldır?
2. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri mesleki tecrübe değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri mezun olunan lise türü değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri yerleşim yeri türü değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Bu sorular sonucunda elde edilen veriler ışığında, muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri ile yukarıda bahsedilen değişkenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olup olmadığının tespit edilmesi ve tespiti yapılan olumsuzluklara yönelik çözüm önerilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Son yıllarda teknolojide yaşanan gelişimin ve dijitalleşmenin ulaştığı nokta, toplumsal yaşamda bireylerin dünyasını ve icra ettikleri mesleklerin işleyişini yeniden inşa etmektedir. Bu durum bazı sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Günümüzde dijital sistem ve teknoloji noktasında uyuşma, gereklilik hatta zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Şüphesiz muhasebe mesleğini icra edenler de diğer meslek mensupları gibi günlük yaşamlarında karşılarına çıkan bu değişimi meslek hayatlarında da son derece üst düzeyde yaşamaktadırlar. Günümüzde büyük bir hızla gelişim gösteren bilişim teknolojisi, hayatın tüm alanında yer aldığı gibi ticari hayatta da etkisini göstermektedir. Ticaret dünyası bu gelişmelerle birlikte kendini yenileme ihtiyacı içine girmiştir. Muhasebe mesleği de teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme sonucunda birçok meslekte olduğu gibi zaman içerisinde değişim ve dönüşüm içine girerek gelişim göstermektedir. Muhasebe ile teknoloji arasındaki ilişki her geçen gün artmakta, bu durum ise muhasebe mesleğindeki teknolojiye olan ihtiyacın daha da üst seviyeye çıkmasına neden olmaktadır (Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun, 2018: 224). Yakın dönemde, muhasebe mesleğini icra edenler, kendilerinden daha önceki kuşakta yaşamış muhasebe meslek mensuplarına göre çok daha ileri düzeyde dijital ekipmanları kullanma gerekliliği içinde kalmışlardır. Bilişim teknolojilerindeki meydana gelen bu gelişim; yapay zeka, otomasyon, internet, sosyal medya ağları üzerinden geniş kitlelere hızlı bir şekilde bilgiye erişim olanağı sağlamakta, birçok alanda olduğu gibi muhasebe sistemlerini etkilemekte ve muhasebe meslek mensuplarının yeni becerilere sahip olmasını gerekli kılmaktadır (Akdoğan ve Akdoğan, 2018: 5).

İçinde bulunduğumuz çağda muhasebe mesleğini icra edenler için uygun ve verimli bir şekilde dijital sistemleri kullanmak, muhasebe mesleği için zorunlu bir hal almıştır. Öte yandan muhasebe meslek mensuplarının etkili bir şekilde dijital sistemleri kullanma, dijital sistemlerden elde ettikleri bilgileri okuma, anlayarak yorumlama ve sentez yapma ihtiyacı ayrı bir eğitimin olmasını gerekli kılmıştır. Bilgi çağının sağladığı imkanların yanı sıra, oluşan zorluklar karşısında çözüm üretebilme noktasında dijital düşünceleri geliştirmek ve bu düşünceleri sürdürebilir somut eylemler haline getirmek, muhasebe mesleğini icra edenler için de önemlidir (Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun, 2018: 225). Dolayısıyla günümüzde muhasebe mesleğini icra

edenlerin dijital teknolojilerde analiz ve problem çözüme becerilerini kazanma noktasında dijital muhasebe okuryazarlığını geliştirmeleri zorunlu bir hal almıştır. Eğitim-öğretim sürecinin sonunda meslek hayatına atılmış olan muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık becerilerine sahip olmaları, mesleklerini icra ederken dijital değişim ve dönüşüme uyum sağlama, bilgiye erişme, bilgiyi analiz etme ve yeni bilgiler üretebilmeleri sağlıklı bir dijital muhasebe okuryazarlığı eğitimi almış olmaları ile mümkün olabilmektedir. Dijitalleşmenin teknik ve sosyal yönlerini kapsayacak olan “Dijital Muhasebe Okuryazarlığı” eğitimleri, bu gerekliliğin karşılanmasını sağlayacaktır. Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgilerini dijital sistemlerde doğru, etkin, verimli ve eleştirel bir biçimde kullanabilmeleri için, teknolojik yetkinliğe ulaşmaları olarak tanımlanan dijital muhasebe okuryazarlığı, muhasebe meslek mensuplarının görevlerini icra ederken onlara büyük kolaylık sağlayacaktır (Tekbaş, 2018: 1-3). Bu çerçevede literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlıklarına ilişkin yapılan çalışmaların sınırlı olduğu, gerçekleştirilen çalışmaların dijital değişim ve dönüşümün muhasebe mesleğine olan etkileri üzerine yoğunlaştığı görülmüştür. Bu araştırma, literatürde muhasebe meslek mensuplarına ilişkin olarak farklı değişkenler kullanılarak yürütülen bir çalışmadır. Bu nedenle bu çalışma alana yeni bulgular (muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlık düzeylerinin nasıl olduğu, muhasebe meslek mezunlarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi, mesleki tecrübe, mezun olunan lise türü ve yerleşim yeri değişkenine göre farklılaşma durumu) kazandırması yönünden önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma:

1. Araştırmanın örneklemini, Niğde ve Kayseri ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları (SMMM ve YMM’ler) ile sınırlıdır.
2. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgular, araştırmada kullanılan ölçme aracına verilen yanıtlar ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmadaki varsayımlar, aşağıda olduğu gibidir.
- Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının veri toplama araçlarında yer alan soruları içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.
- Muhasebe meslek mensuplarının araştırmada kullanılan ölçme araçlarına verdikleri cevapların kendi görüşlerini yansıttığı varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının araştırmanın amacına hizmet etmede yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan örneklemin evreni yansıttığı varsayılmıştır.
- Ölçme araçları yoluyla edinilen verilerin gerçeği yansıtacağı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dijital: Verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren veya verilerin bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterilmesi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020).

Okur-Yazar: “Okumak ve yazmak” ilk anlamı ile yazı sembollerini kullanmak ve yine aynı yazı sembolleriyle oluşturulan anlamı çözmektir (Aşıcı, 2009: 11).

Dijital Okuryazarlık: Dijital okuryazarlık bireylerin dijital ortamlarda okuma yazma eylemleri olarak ifade edilmektedir (Maden, Maden ve Banaz, 2018: 686). Kısacası dijital okuryazarlık kişilerin dijital ortamlarda bilgilere ulaşması, bu bilgileri anlaması ve anladığı bu bilgileri yorumlaması olarak ifade edilebilir.

Dijital Muhasebe Okuryazarlığı: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgilerini dijital sistemlerde doğru, etkin, verimli ve eleştirel bir biçimde kullanabilmeleri için teknolojik yetkinliğe ulaşmalarıdır (Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun 2018: 225). Dijital muhasebe okuryazarlığı muhasebe mesleğini icra eden bireylerin dijital sistemlerin onlara sunmuş olduğu bilgilere ulaşırken, bu bilgileri uygun bir şekilde kullanarak mesleki açıdan bunları kullanma ve bu bilgilere eleştirel bir bakış açısı ile ulaşma, karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilme kabiliyetine sahip olma durumu olarak da ifade edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Muhasebe Kavramı ve Muhasebenin Fonksiyonları

Muhasebe; bir işletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişime neden olan ve mali nitelik taşıyan ekonomik olayları, öncelikle ortak bir ölçü birimi olan para cinsinden ifade eden, para cinsinden ifade ettiği bu bilgileri kaydeden, sınıflayan, özetleyen raporlayan ve söz konusu bu raporları yorumlayarak işletme içindeki ilgi grupları olan yöneticiler ve ortaklar ile işletme dışındaki kredi kuruluşları, devlet, satıcılar, alıcılar ve tüm kamuoyuna yönelik anlamlı ve sistemli mali nitelikte bilgi üreten bilim dalına verilen addır (Özulucan, 2013: 5). Muhasebenin ürettiği bilgiler kar elde etmek amacıyla faaliyet gösteren kurumların dışında; aynı zamanda kar amacı ile iş yapmamasına rağmen, belirli kaynakları iş sürecinde kullanan ve kullanılan bu kaynakların bütçede gösterilmesini denetleyen kurumlar için de önemlidir.

Muhasebe kavramına ilişkin olarak literatürde pek çok tanım bulunmaktadır:

Sevilengül (2007)'a göre muhasebe, bir yapının kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların kullanım şeklini, yapılan işlemler sonucunda ortaya çıkan artışları/azalışları ve söz konusu bu yapının finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bunları ilgili kişi ve kurumlara ileten sistemdir.

Demir ve Çam (2006) 'a göre muhasebe, işletmelerin kendileriyle ilişki içinde olan kurum ve bireylere organizasyonları sunma ve tanıtma işlemini kendine has bir üslup kullanarak yerine getiren sistemlerin genel adıdır.

Lazol (2011) muhasebe kavramını; bir işletmede ortaya çıkan mali olayları kaydetme, özetleme ve bu bilgileri analiz ederek yorumlama fonksiyonlarını yerine getirme olarak tanımlamaktadır.

Kutlu (2008) muhasebe kavramını kısaca; çeşitli muhasebe sistemleri kurmak, defterlere kaydetmek, beyanname ve tablo oluşturmak, bilirkişilik, müşavirlik vb. işleri ifa etmek şeklinde açıklamıştır.

Demir (2005)'e göre muhasebe, çeşitli karar mercilerine mali verileri ileterek, bu verileri bilgi haline getirme amacıyla oluşturulan birey, donanım ve süreç gibi kaynakların bileşkesidir.

Bodner ve Hopvwood'a (1993'den Zaif ve Ayanoglu, 2007: 117) göre muhasebe, farklı türden alınan kararların alıcı kurumlara iletilmesi için mali finans noktasında sağlanan verinin bilgi olarak dönüşümünde meydana getirilmiş insan, donanım ve süreç gibi farklı kaynak çeşitlerinin bileşkesidir (Zaif ve Ayanoglu, 2007: 117).

Zaif ve Karapınar (2002)'a göre muhasebe, kurumların almış olduğu çeşitli kararlar ile ilgili faydalı bilgilerin saptanması, toplanması, işlenmesi, doğruluğunun tespit edilmesinden sonra raporlanarak özetlenmesi ve son olarak oluşturulan raporların gözden geçirilmesi ile meydana gelen sonuçların karar alma sürecinde faydalanılması aşamasında bilgi verme görevini yerine getirme olarak tanımlanmaktadır.

Aygün (2013) ise muhasebeyi, çıkar gruplarının çeşitli kurumlarla ilişkili verilerini kullanarak, bilgi aktarılmasında faydalanılan ana argümanlardan biri olarak belirtmiştir.

Muhasebenin fonksiyonlarına (işlevlerine/görevlerine/amaçlarına) ilişkin olarak;

Çürük ve Doğan (2001)'a göre; bazı kurum ve kuruluşlar borç ve alacakların izlenmesi ile vergi matrahının belirlenmesinin yeterli olduğu yönünde bir inanca sahip olmasına karşın, bazı kurum ve kuruluşlarda muhasebeden; ilgili tüm grupların beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak bilgileri üretmesi ve bu bilgileri raporlaştırarak sunmasını beklemektedir

Çankaya (2007)'ya göre muhasebenin esas fonksiyonu, kurum içi ve kurum dışı, özel ve tüzel kişilere ve kuruluşlara bilgi sağlamak, sağlanan bilginin ivedi olarak yorumlanmasıdır. Yorumlanan bu bilgileri mali süreçte kullanan işletmeler daha başarılı olabilmektedirler.

Tokay ve Deran (2008)'a göre muhasebe, kurum ve kuruluşlarının sahip olduğu mali kaynakların parasal olarak ifade edilmesinde; satış ücreti, piyasa ücreti, net gerçekleşebilir değer, sahip olma maliyeti, kullanım ücreti, yoksun olma değeri ve gerçekle uyumlu değere sahip olmak gibi çeşitli görevleri yerine getirir.

Kısakürek ve Pekcan (2005) kurumlara çeşitli fırsatların tanınması için karşılaşılan problemlerin olası sonuçlarına en uygun kararın verilmesini sağlamak muhasebenin temel amacıdır. Muhasebe kayıtlarının tutulması neticesinde oluşturulan finansal tablolar, hali hazırda organizasyonlar dışındaki taraflar açısından önemlidir. Bu durum organizasyona kredi sağlayacak mali işletmeyi veya bu işletmeye paydaş

olmak amacıyla yatırım yapmak isteyen kurumlara veya kişilere finansal tablolar doğrultusunda karar vermelerine yardımcı olmaktadır (Aymankuy ve Sarıoğlan, 2005: 23).

Muhasebenin temel görevlerini Erdoğan ve Dinç (2009) şu şekilde belirtmişlerdir.

- Organizasyonun mali durumu ile organizasyonun faaliyet sonuçlarının incelenmesi ve yorumlanması,
- İşletme faaliyetlerine ilişkin kayıtların tutulması,
- Belirli kriterlere göre, faaliyet sonuçlarını yansıtan çeşitli mali tabloların hazırlanması,
- İşletme ile ilgili ihtiyaç duydukları çeşitli bilgilerin işletme yöneticilerine ve yatırımcılara sağlanmasıdır.

Muhasebenin bir bilim olmasını sağlayan da ikinci aşamada gerçekleştirdiği işlevlerdir. Bazı tanımlarda muhasebenin teknik boyutuna, bazı tanımlarda ise bilim boyutuna yer verilmiştir (Gücenme, 2005: 4-5).

Tokay, Deran ve Aktaş'a (2005) göre muhasebenin ana işlevi; kurumların ihtiyaç duydukları bilgi ve verileri üretmektir. Muhasebe, bir işletmedeki finansal olayları hesaplama ve bu olayların defterlere geçirilmesi ile ilgili ortaya çeşitli kurallar koyan bu sayede finansal olayların sonuçlarını analiz edip bireylerin ve şirketlerin görmesini sağlayan bir bilimdir. Başka bir ifadeyle, çeşitli işletmelerin finansal varlık ve kaynaklarında değişim ortaya koyan, finansal nitelikte olup para ile ifade edilebilen durumların kayda geçirilmesi, tasnif edilmesi, özetlenmesi, analiz edilmesi ve sentezlenmesidir. Muhasebe kavramı finansal konuların belli başlı kriterlere göre (tarih vb.) defterlere işlenmesi ve izlenmesi olarak da ayrıca ifade edilmektedir. Sınıflandırma, kayda alınan bilgilerin tarih sırası gibi aynı özelliğe sahip olanların ayrı kümeler şeklinde kategorize/tasnif edilmesi olarak tanımlanmaktadır. zetleme ise, belli bir döneme ait olarak kaydedilen ve sınıflara ayrılan bilgilerin raporlandırılması, akabinde ilgili kişilerin kullanımına sunulması olarak tanımlanmaktadır. Bu üç işlev (kaydetme, sınıflandırma, raporlama) "defter tutma" olarak tanımlanmaktadır. Halbuki muhasebe tüm bunların yanında muhasebe bilgilerinin çeşitli kişiler tarafından kullanılmasını sağlamaktadır. Lazol (2011)'da

muhasebenin fonksiyonları; kaydetme, sınıflandırma, raporlama, analiz ve yorum şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 1. *Muhasebenin Fonksiyonları*

Muhasebenin İşlevleri		Araçlar
Saptama		Parasal nitelikli işlemlerinin belirlenmesi
Ölçme		Ulusal para birimi
Kaydetme		Yevmiye Defteri (Günlük Defter)
Sınıflandırma		Defter-i Kebir (Büyük Defter)
Raporlama		Temel Mali Tablolar -Bilanço, -Gelir Tablosu.
Analiz ve Yorum		Mali analiz teknikleri

Saptama: Gerçekleşen bir işlem ya da olayın, muhasebenin çalışma alanı içine girip girmediğinin ortaya konulmasıdır. Bir işlem ya da olayın, muhasebenin çalışma alanına dahil olabilmesi için, söz konusu işletmenin tüzel kişiliğiyle ilişkili olması ve parasal özellik taşıması gerekir. Örneğin; işletme sahibinin medeni durumunun değişmesi veya ölmesi muhasebe alanının dışında kalmaktadır. Çünkü bu gelişmeler işletmenin tüzel kişiliği açısından parasal özellik taşımamaktadır. Ancak, kasada saptanan 1 TL'lik bir noksanlık, muhasebenin ilgi alanına girmektedir (Özulcan, 2013: 5). Dolayısıyla muhasebe, işletmenin yapmış olduğu işler içerisinde parasal niteliği olan ve olmayan işlemleri birbirinden ayırarak, parasal nitelikli işlemleri belirlemeyi kendisine görev edinmektedir.

Ölçme: Muhasebeye konu olması saptanmış olay ve işlemlerin, ortak bir ölçü birimi olan para birimiyle ölçülmesini ifade eder. İşletme açısından mali nitelik taşıyan her bir olay ve işlem, para birimi ile ifade edilir. Örneğin bir süpermarkette çok farklı ölçü birimleri ile satılan mallar bulunmaktadır. Ekmek satışında adet, peynir satışında kilogram, zeytinyağı satışında ise litre şeklindedir. İşletmenin

birbirinden farklı bu ticari mal cinslerini para birimi haricinde ifade etmesi mümkün değildir. Bu nedenle muhasebe, farklı ölçü birimlerini tek bir ulusal para birimi şeklinde ifade ederek işlemlerini yürütür (Özulucan, 2013: 5).

Kaydetme: İşletme faaliyetlerinin gerçekleşmesi sırasında oluşan girdileri, ulusal para cinsinden tarih sırasına göre yevmiye defterine (günlük defter) muhasebe usulleri çerçevesinde aktarmadır. Kaydetme işlemi ister geçmişte olduğu gibi elle defterlere yazmak, isterse günümüzde olduğu gibi bilgisayarlara kaydetmek şeklinde olsun bilgileri unutmamak (Akboğa, 2011: 3) ve yasal yükümlülükleri yerine getirmek için yapılır.

Sınıflandırma: Günlük deftere işlenen veriler büyük deftere geçirilerek tasnif edilir. Bir işletme ile ilgili mali nitelikteki işlemlerin tarih sırasına göre kaydedilmesi, muhasebe bilgi sisteminin ilk ve önemli aşaması olmakla birlikte, karar almaya yönelik bilgileri üretme konusunda yetersiz kalmaktadır. Örneğin; nakit girişlerinin Kasa hesabında, kar payı sağlamak veya fiyat değişimlerinden faydalanmak için elinde bulundurulmuş hisse senetlerinin Hisse Senetleri hesabında, işletmede kullanılmak üzere edinilen her türlü binaların ve ayrılmaz parçalarının Binalar hesabında sınıflandırılarak izlenmesi gerekmektedir. İşletmenin büyüklüğü ne olursa olsun, bu ve buna benzer durumlar için sınıflandırma işlemleri farklı şekillerde olmasına karşın, her bir işletme için bu işlemlerin yapılması hem muhasebenin kuramsal ilkeleri açısından hem de vergi mevzuatının gereklerini yerine getirmek açısından zorunludur.

Raporlama: Muhasebede raporlama esas itibarıyla temel ve ek mali tablolar aracılığıyla yapılır. Temel mali tablolar arasında bilanço ve gelir tablosu yer alırken, ek mali tablolar arasında; özkaynaklar değişim tablosu, nakit akış tablosu, fon akım tablosu, kar dağıtım tablosu, satılan malların maliyeti tablosu vb. yer almaktadır. İşte muhasebe ürettiği bilgileri bu tablolar aracılığıyla çeşitli amaçlar doğrultusunda tüm iç ve dış paydaşlara servis eder. Örneğin, işletmenin finansal durumunu ortaya koymak için bilanço, finansal performansını ortaya koymak için gelir tablosu, nakit akışlarını izlemek için nakit akış tablosu düzenlenir.

Analiz ve Yorumlama: Tasnif edilen finansal tabloların analiz edilmesi ile ortaya çıkan sonuçlar yorumlanarak rapor haline getirilir ve ilgili taraflara aktarılır. Muhasebenin bu temel işlevi, işletme ve işletmeyle ilgili bilgileri kullanmak durumunda olanlar arasındaki iletişimi sağlar. İşletmenin faaliyet sonuçları, finansal durumu ve finansal performansı (vb.) hakkında gerekli bilgileri içeren finansal

tabloların hazırlanması tek başına yeterli değildir. Bu tablolarda yer alan bilgilerin analiz edilip yorumlanması gerekmektedir. Bu işlem mali analiz teknikleri kullanılarak yapılır.

Muhasebenin esas işlevleri kar amacı gütmeyen kuruluşlarda olduğu gibi kar amacı güden kuruluşlar için de oldukça önemlidir. Kar amacı gütmeyen kuruluşların (vakıflar, dernekler vb.) başarılı bir şekilde yönetilebilmesi ve kuruluş aşamasında belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için muhasebe hayati bir öneme sahiptir.

Muhasebenin yerine getirdiği görevler dikkate alındığında literatürde farklı muhasebe dallarının olduğu görülmektedir. Bu dallar; genel muhasebe, maliyet (işletme) muhasebesi ve yönetim muhasebesidir (Lazol, 2011: 6).

Genel Muhasebe: Genel muhasebe, işletmelerde ortaya çıkan mali olayları bir süreç içinde işler ve ürettiği verileri kurum içi ve kurum dışı taraflara temel mali tablolar olarak rapor eder. Kurum içi taraflar raporlanan bilgilerden yararlanarak işletme için kararlar alırken, kurum dışı taraflar ise bu bilgileri işletme ile ilişkileri bakımından değerlendirerek kendilerine göre kullanırlar.

Maliyet (İşletme) Muhasebesi: Değer hareketlerini işletme içinde izleyerek kullandığı çeşitli yöntemlerle üretilen mal ve hizmetin birim ve toplam maliyetlerini tespit ve kontrol eden, işletmelerin mal veya hizmet üretiminde bulunması ile ilgilenen muhasebe dalıdır. İşletme yönetimi, üretilen birimlerin maliyetlerini bütçelemek, başarı değerlendirmesi yapmak, kontrol etmek ve çeşitli kararlar alabilmek için maliyet muhasebesinin bilgilerine ihtiyaç duymaktadır. Maliyet muhasebesinin ürettiği bilgilere göre karar vermesi de çoğunlukla yönetim muhasebesinin alanına girmektedir. Maliyet muhasebesi bu nedenle işletmelerin kurum içi finansal bilgilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu durum, yönetim muhasebesi için veri hazırlanmasında etkili olmaktadır.

Yönetim Muhasebesi: Maliyet ve genel muhasebenin ürettiği bilgileri, yönetim kararlarına göre derleyen ve bu kararları kullanan muhasebe dalıdır.

Muhasebenin hazırlamış olduğu analizler ve bu analizler sonucunda oluşturulan mali tablolar, ülkenin tamamında işleme konularak kurallar ve kriterlerin olması bakımından önem arz etmektedir (Erdoğan ve Dinç, 2009: 155). Muhasebe tarafından meydana getirilen veriler, iç ve dış bilgi kullanıcıları tarafından kullanılmakta olup, kullanıcılarının alacakları kararların niteliğine de etkide bulunmaktadır (Acar ve Özçelik, 2011: 10).

Muhasebe tarafından üretilen verilerin ihtiyaç duyan kesimlere iletilmesi, ülkenin sahip olduğu kaynakların etkin ve uygun bir şekilde kullanılması açısından son derece önemlidir (Kısakürek ve Alpan, 2010: 214). Çünkü muhasebe tarafından ortaya konulan veriler direkt ya da endirekt olarak tüm toplumu etkilemektedir. Dolayısıyla muhasebe tarafından üretilen bilgiler makro çapta devletin, mikro çapta ise tüm bireylerin alacağı kararlara dolaylı ve/veya dolaysız olarak yön vermektedir.

2.2. Dünyada Muhasebenin Gelişimi

En temel ifadeyle muhasebe kelimesinin “mübadele” sözcüğünden türetildiği düşünülmektedir. Muhasebedeki çift taraflı kayıt yöntemi, Goethe tarafından “insan zihninin en muhteşem icatlarından biri olarak” belirtilmiştir. Meydana gelişine ilişkin bilgilerin net olmadığı, muhasebenin insanlık tarihinin başlaması ile ortaya çıktığı araştırmacılar tarafından düşünülmektedir. Muhasebe bilimi ile ilgili bütün yöntem ve uygulamaların çok eskiye dayandığı da düşünülmektedir. Bazı muhasebe tarihçileri muhasebenin doğuşunu rakam ve yazının icat edilmesine dayandırmaktadır. Diğer bir ifadeyle bireylerin hesap yapma ihtiyacı yazı ve rakamların doğuşunu sağlamış, bu da tabii olarak muhasebenin ortaya çıkmasına ve zamanla gelişmesine etki etmiştir (Özyürek, 2009).

Ekonomik hayatın başlaması ile birlikte insanların hesap tutma ihtiyacı ortaya çıkmış ve bu durum ekonomik hayat ile birlikte gelişme göstermiştir. Yani ekonomik hayat ilerledikçe işlemler değişip çeşitlenmekte, muhasebe ise bunları izlemektedir. Ekonomik hayatta yaşanan bu gelişmeler günümüze kadar devam etmiştir. Muhasebe teori ve uygulamaları uzun süreli değişimler sonucunda meydana gelmiştir. İlkel ve basit bir biçimde hesaplamının teknik olarak ortaya çıkması, takas usulü ile alışverişin olduğu dönemlere kadar uzanmaktadır. Muhasebenin sahip olduğu bu özellik nedeniyle yönetsel uygulamaların ilk örneklerinden biri olduğu kabul edilir (Güvemli, 1994). Muhasebe tarihinin M.Ö. dönemlerdeki kil tabletlere kadar uzandığı söylenmektedir. Başka bir ifade ile uygarlıkların oluşumu ile muhasebe tarihinin başladığı söylenmektedir (Selimoğlu, Aslan ve Güvemli, 2009: 220). Muhasebenin tarihsel gelişimi geçmişten günümüze kadar incelendiğinde, ilk muhasebeye ait kayıtların M.Ö 5000’li tarihlere kadar uzandığı görülmektedir. Eski dönem Roma, Babil, Mısır, Avrupa, Yunan ve Orta Çağa ait dönemlerde muhasebe kayıtlarına ilişkin veriler saptanmıştır.

Babil medeniyetinde görülen kil tabletler; Mısır'da papirüs kağıdı üzerine hesaplar yapıldığı görülmektedir. Yunan medeniyetinde bankalara ve tapınaklara ait hesap dökümleri bulunmuştur. Romalılar ilk çağlarda çeşitli hesaplama yöntemleri açısından ileri düzeyde gelişim kat etmişlerdir (Sevilengül, 2007: 12).

İlk Çağların sonlarına doğru Romalılar ve Yunanlıların geliştirmiş olduğu hesap tutma yöntemleri gerilemiştir. Orta Çağın başlangıç dönemlerinde mali açıdan büyük çalkantıların olması sonucunda ticaretin gelişmesi ile krediye dayalı ticari faaliyetlerin artış göstermesi ve çeşitli organizasyonların meydana gelmesiyle birlikte muhasebe tekniklerinde gelişim süreci yaşanmıştır. Aynı dönemde İslam dünyasında matematik alanında çeşitli gelişmeler olmuştur. Bu gelişmeler Arap medeniyetine ait olarak sayım için kullanılan çeşitli cetvellerin, mali hesaplamaların, hesap özetlerinin batı medeniyetinde de uygulanmaya başlanmasında etkili olmuştur (Hiçşaşmaz, 1970: 10).

12. yüzyılda muhasebe kayıtları basit usul ile kaydedilmiştir. Bu kayıtlarda borç ve alacak ilişkisinin gösterildiği kişi ve kurumların ortaklarıyla da ilişkilerinin kaydedildiği görülmektedir. Dönemin sonlarına doğru işletmelerin kayıtları ile kişilere ait varlıkların kaydedilmesine başlanılmıştır. 13. yüzyıla gelindiğinde ise, krediye dayanan işlemlerin bankalarda artış göstermesi ve organizasyonların farklı ülkelerin şehirlerinde şubeler açması sonucunda, muhasebe kayıtlarının daha karışık ve ayrıntılı bir şekilde tutulması ihtiyaç haline gelmiştir. Bu gelişmeler sonucunda muhasebenin hesap tutma teknikleri basit yöntemden çıkarak, daha karmaşık bir hal almıştır.

Günümüzde kullanılan çift yönlü kayıt yönteminin 13-14. yüzyılda geliştirildiği bilinmektedir. Yalnızca bir kayıt olması nedeniyle yapılan işlemlerin hatalı olması ve meydana gelen bu hataların fark edilmemesinden dolayı düzeltilmesi zor olan tek taraflı muhasebe yerini çift taraflı sisteme bırakmıştır. Çift taraflı muhasebe sistemi ise organizasyonlara ait iki tarafı da esas aldığı için hem alacaklıya hem de borçluya ait kayıtları göstermesi açısından daha anlaşılır ve daha sistemli bir muhasebe kayıt tutma yöntemidir. Bu sistem kayıtlara bakıldığında ilk anlamının değişmediği ve verilerin güvenilir olduğu sistem olarak tanımlanmıştır (Güvemli, 2001: 349). 16. yüzyıla kadar işletme sahipleri için muhasebenin anlamının yalnızca bilgi sağlamak olduğu görülmektedir. Ayrıca muhasebe, işletmelerin ellerindeki bir belgenin raporlanmasında ve kredi sağlamada temel dayanak olarak da kabul edilmektedir (Özyürek, 2009).

Bugün son derece gelişmiş olan ve ülkemizde de uygulamada bulunan muhasebe sisteminin temelini meydana getiren çift taraflı muhasebe sistemi, Luca Pacioli tarafından Venedik'te 1494 tarihinde yayımlanan eserle dünya çapında tanınır hale gelmiştir. İtalyan kayıt yönetmeliğine ilişkin bilgilerin daha öncesinde bilinmesine karşın yayımlanan bu eser, sistemli olması açısından bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Muhasebe, endüstri devrimi ile birlikte 17. ve 18. yüzyıllarda Avrupa'da gelişme göstermiştir. 19. yüzyılda İngiltere ve ABD'de sanayi ve ticaretin hızlı bir şekilde büyümesi ve şirketleşme ile birlikte muhasebeye olan ihtiyaç da artmıştır.

1929 yılı ekonomik buhranı, muhasebe ilkelerinin ve muhasebe raporlarının hazırlanıp ilanını zorunlu kılmış ve İngiltere'de Şirketler Yasası (Company Act), Amerikan Muhasebeciler Kurumu (American Institute of Accountants)'nun oluşumu bu tarihlerde gerçekleşmiştir. Nitekim bu iki ülkede daha sonraki yıllarda oluşturulan muhasebe meslek kuruluşları ve bunların ortaya koyduğu genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile yasalar çerçevesinde yapılan düzenlemeler muhasebe teori ve uygulamalarının gelişmesine öncülük etmiştir. Daha sonra hem ABD hem de Avrupa'da çok uluslu büyük işletmelerin ortaya çıkması ile birlikte konsolide tabloların düzenlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmış, çok uluslu şirketler için muhasebe standartları geliştirilmiştir (Gücenme, 2005: 7-8).

Muhasebe teorisinde 1930'a kadar kayda değer bir ilerlemenin olmadığı ancak uygulamada bazı ilerlemenin yaşandığı görülmektedir. 1920–1930 yılları arasında yoğunlaşan muhasebe uygulamaları hakkında tartışmalar yaşanmıştır. Kredi sağlayıcılarına ve idarecilere bilgi sağlamanın dışında, yatırımcı ve paydaşlara veriler aracılığı ile bilgi üretme şeklinde bir değişim içine giren muhasebenin amacı meydana gelen bu tartışmaların en tabii sonucu olarak değişim geçirmiştir. 1960'lardan sonra ise genel anlayış daha da değişmiş ve muhasebe standartlarının çağın gereklerine göre uyumlu hale getirilmesi ve küresel ölçütlerin meydana getirilmesi yönünde ilerlemeler yaşanmıştır.

1972'de Avustralya'da 60 ülkeyi temsil eden 3500'den fazla üyenin katılımı ile 10. Kongre toplanmıştır. Kongrenin sonunda Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee, IASC) 1973'te kurulmuştur. Kongreleri düzenleyen Almanya, Avustralya, Fransa, Kanada, Meksika, Japonya, Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'den oluşan dokuz ülke kurucu üye ülkeler olarak belirlenmiştir. IASC uluslararası muhasebe standartlarını belirlemek ve yayımlanan mali tabloların bu standartlara uygun

olmasını sağlama amacı gütmektedir (Özyürek, 2009: 56). Bu standartlaşmanın esas ve nihai hedefi, tüm dünyada sermaye hareketliliğinin ve dolayısıyla ticaret hacminin genişletilmesi olarak ifade edilebilir.

2.3. Türkiye’de Muhasebenin Gelişimi

Muhasebe kavramı genel bir yapıya sahiptir. Bu nedenle hem özel kesim hem de devlet kesimi muhasebeden farklı yollarla faydalanmaktadır. Muhasebenin Türk devletlerinin ortaya çıkmasından önce var olduğu söylenmektedir. Fakat 19. yüzyıla kadar Türk devletlerinde özel kesim muhasebesinin gelişim göstermediği bilinmektedir. Türk devletlerinde özel kesim muhasebenin yerine bir devleti meydana getirme ve bu devletin sürdürülmesi noktasında sahip olunacak beceri bakımından, devletin sahip olduğu muhasebe düzeninin varlığı ve bu varlığın süreklilik arz eden bir şekilde devam ettiği bilinmektedir (Özyürek, 2009).

Ülkemizde çeşitli hesap tutma teknikleri uzun yıllardır kullanılmaktadır. Türk devletinde hesap tutma teknikleri Batı devletlerindeki finansal duruma göre ilerleme göstermiştir. Muhasebe, ülke tarihinde 1850’de Kanunname-i Ticaret ile düzenli bir sistem içerisinde ilk kez yürütülmeye başlamıştır. Bu Kanun Fransız Ticaret Kanununun bir tercümesi olduğu için ülkemizde de uzun yıllar Fransız muhasebesinin etkisi görülmüştür. Halen kullanılan aktif, pasif, sukont, provizyon gibi kelimeler de dilimize Fransızcadan geçmiştir. Bazı okulların ders programına giren muhasebe ve muhasebe teknikleri 1883 yılında eğitime başlayan İstanbul Ticaret Mekteb-i Alisi’nin önem noktasında sahip olduğu ders içeriklerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1926’dan sonra ise yürürlüğe giren Ticaret Kanununda Alman Ticaret Kanununun dayatması nedeniyle bir süre Alman muhasebesinin etkisi görülmeye başlamıştır. Türkiye Sanayi ve Maden Bankası ile çeşitli fabrikaların kurulma çabaları ve Sümerbank’ta yaşanan maliyet muhasebesine ilişkin çalışmalar, Türkiye’de muhasebe alanında yeni ve önemli gelişmelerin başlamasında etkili olmuştur (Sevilengül, 2007: 14).

1926’da 865 sayılı Türk Ticaret Kanununun hazırlanmasında Alman Ticaret Kanunundan esinlenilmiştir. Türkiye’de muhasebe standartları üzerinde Alman kanunlarının etkisinin bu yılda başladığı söylenebilir. İlgili Kanunda şirket hesaplarının tutulması, karın hesaplanması üzerinde durulmuş, buna ek olarak hesap dönemleriyle sınırlı olarak envanter çalışmaları, bilanço ile kar-zarar tablolarının

düzenlenmesi gibi hususlar karara bağlanmıştır. 1933 yılında Alman bilim adamı Profesör Sachsenberg aracılığı ile Sümerbank için hazırlanan muhasebe sistemi, mali devlet kuruluşlarının çoğunluğu tarafından benimsenmiş ve uygulamaya koyulmuştur. Bunun gibi uygulanan bu muhasebe sistemi özel sektörde yer alan çeşitli kurumlarda geniş etkiler bırakmıştır. Alman Sachsenberg'in Türkiye'de masraf türleri, masraf neveleri, masraf hamilleri, icmal ve tevzi tabloları gibi bazı kavramların yerleşmesinde etkili olduğu bilinmektedir (Hiçşasmaz, 1970: 60–64).

1960 yılından sonra ülkemizde muhasebe alanında önemli ve kayda değer çalışmalar yapıldığı görülmektedir. 1960 yılının Aralık ayında çıkarılan 154 sayılı kanunun (Hazinenin ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin Bir Kısım Borçlarının Tahkimi Hakkındaki Kanun) 17. maddesi gereğince yerli ve yabancı uzmanlardan oluşan Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) adı altında bir kurul oluşturulmuştur (Akdoğan ve Aydın, 1987: 87).

TMUD; Türkiye'de muhasebe mesleğine ilişkin tanımlamanın yapılması, toplumun tüm kesimlerine bu meslekle ilgili bilgilerin verilmesi, küresel çapta uygulanan yeniliklerin ülkemize getirilmesi, muhasebe alanı ile ilgili küresel çapta yapılan etkinliklerde Türkiye'nin temsil edilmesi noktasında kayda değer çalışmalar yapmıştır.

TMUD; 1938'den sonra 1949, 1956, 1961, 1966, 1972, 1977 ve 1987 yıllarında yapılan muhasebe mesleğine ilişkin yasa tasarılarının hazırlanması aşamasındaki çalışmalara katılım göstermiş, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu kriterlere uygun bir muhasebe meslek kanununun çıkarılmasını sağlamak için yasa tasarılarına ilişkin taslakları hazırlayarak Maliye Bakanlığına ve TBMM Komisyonlarına önerilerde bulunmuştur (Özyürek, 2009). Türkiye Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği 1989 yılında kurulmuştur. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992 tarihinde yayınlanmış ve ihtiyari uygulanmış sonra da Tekdüzen Hesap Çerçevesi ile Hesap Planı 1994 yılında yürürlüğe girmiştir. 2000'li yılların başlarında işletmelerde bazı krizler yaşanmış olsa da Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri'nin sorgulanmasına ve Uluslararası Muhasebe Standartlarının hızlı bir şekilde kabul edilip uygulanmasına zemin hazırlamıştır. Son dönemlerde Avrupa Birliği'nin de etkisi ile Türkiye'de muhasebe alanında hızlı ve olumlu gelişmeler görülmektedir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinin başladığı 03.10.2005 tarihinden itibaren, tüm mevzuatın Avrupa Birliği müktesebatı ile uyumlu hale getirilme zorunluluğu ortaya

çıkmiştir. Bu gelişmelerle beraber Uluslararası Muhasebe Finansal Raporlama Standartlarının uygulanmasında sektörlerden ve meslek mensuplarından ziyade, bürokrasiden kaynaklanan problemler yaşanmaktadır. Bu doğrultuda 1999 yılında Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak Ticaret Kanunu Komisyonu kurulmuştur. Bu Komisyon 2007 yılında yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) taslağını hazırlamak üzere görevlendirilmiş ve taslağı oluştururken daha çok Alman ve İsviçre bilanço hukuku kaynaklarından yararlanılmıştır (Dinç ve Atasel, 2016).

Kurumlarda bilgisayarların etkin bir şekilde kullanılması ile birlikte 1980'li ve 1990'lı yıllarda muhasebe uygulamalarında da bilgisayar kullanılmaya başlanmıştır. İlk aşamada çeşitli muhasebe programlarının yazılımları yapılmıştır. Bu programlar ile ilk anda üç kırılımlı, üç seviyede bilgi üretilmeye başlanmıştır. Bilgisayar programlarının geliştirilmesi 1990'lı yılların sonları ile 2000'li yıllara rastlar. Bu programlar muhasebe alanında çok farklı seviyede bilgi üretmeye imkan sağlamıştır (Yükçü ve Atağan, 2012). Günümüzde Türkiye'de muhasebe ile ilgili 2010'lu yıllarda gerçeğe uygun muhasebe ile ilgili gelişmeler yaşanmıştır (Dinç ve Atasel, 2016).

6102 sayılı yeni TTK'ya ilişkin çalışmalara 1999 yılında kurulan Türk Ticaret Komisyonu ile başlanmış, ilk taslak ise 2006 yılında kamuoyunun görüşüne sunulmuştur. Ardından 2006 yılında TTK taslağı meclise sunularak, 2008 yılında yasama çalışmalarına başlanmış ve tasarı 2011 yılının Şubat ayında yasalaşarak, 01.07.2012 tarihinde ise yürürlüğe girmiştir.

Yeni TTK'nın ticari hayata getirdiği bazı yenilikleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür;

1. Tek Pay Sahipli Anonim Şirket ve Tek Ortaklı Limited Şirket Kurabilme İmkamı
2. Anonim ve Limited Şirketlerde Esas Sözleşme Hükümleri
3. Şirketler Topluluğu
4. Şirketlere İlişkin Yapısal Değişiklikler: Bölünme, Birleşme, Devralma
5. Şirkete Karşı Borçlanma Yasağı
6. Elektronik Ortamda Genel Kurul ve Yönetim Kurulu
7. Sermaye Şirketlerinin İnternet Sitesi Açma ve Bilgi Sağlama Zorunluluğu
8. Envanter ve değerlendirme hükümleri
9. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) uygun finansal tablolar düzenleme
10. Şirketlerin Denetimi (Şengel, 2019: 3).

2.4. Muhasebe Teknolojileri

Teknolojik yenilikler ve gelişmeler, sosyal hayatın pek çok alanında değişikliklere neden olmaktadır. Bu durum bazı mesleklerde değişim ve dönüşüm yaşanmasında etkili olmuştur. Özellikle insan hayatının önemli bir parçası olan meslekler teknolojik gelişmelerden büyük oranda etkilenmişlerdir. Bunun sonucunda bazı yeni meslekler ve alt mesleki uzmanlık alanları ortaya çıkmıştır. Bazı meslekler ise yok olmuş veya başka bir şekle bürünerek varlıklarını devam ettirmişlerdir (Aslan ve Özerhan, 2017: 863).

Bilgisayar, bilgisayar programları, bilgisayar uygulamaları gibi araçlar ve internet ile donatılan sınıfların ve bu sınıfların bulunduğu okulların sayısı gün geçtikçe artmıştır. Bu okullarda dijital hafızalar, dijital görüntüleme cihazları, dijitalleşen donanımsal niteliklere sahip cep telefonu, etkileşimli video, CD ve DVD çalar gibi ekipmanlar eğitim-öğretim ortamlarında öğrenciyi merkeze alan uygulamalar kullanılmaktadır. Ayrıca bu tür araçlar öğrenme-öğretme sürecinde birden fazla duyu organının etkin hale gelmesine yardımcı olmuştur (Gelişli, 2009: 157).

Bilgisayarların muhasebe eğitiminde kullanılması ise 1970'li yıllarda başlamıştır. Bahsi geçen mevzuda ilk çalışmayı 1976 yılında yapan Anderson, yönetim muhasebesi derslerini bilgisayar kullanarak yürütmüştür. Anderson daha sonrasında öğrencilerin derse yönelik tepkilerinin oldukça olumlu olduğunu ifade etmiştir. Bilgi teknolojilerinin muhasebe eğitiminde yer alması yalnızca derse ait anlam ve kapsam durumunu değiştirmekle kalmaz bunun yanında birçok yeni sunum tekniğini de beraberinde getirir. Avustralya'da Central Queensland Üniversitesi'nde muhasebe eğitiminde bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerinin kullanılması ile birlikte bilgi teknolojisi ekipmanlarının dersi tamamlayıcı bir unsur olabileceği bir araştırma ile saptanmıştır. Bunun yanında bilgisayar ve bilgisayar teknolojisinin muhasebe derslerini daha önemli kılan bir araç olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun amacı ise öğrencilerin öğrenmelerini daha da geliştirmek olduğu belirtilmektedir (Hatunoğlu, 2006: 193)

Yaşanan teknolojik gelişmeler, işletmelerin de içinde bulunduğu çevreyi globalleşme, rekabet ve piyasa şartları gibi nedenlerle sürekli etkilemiş ve değişim yaşanmasına neden olmuştur. Bu durum bilginin daha hızlı üretilmesini ve kullanıcılara kolay ulaşması sonucunu beraberinde getirmiştir. Çünkü bilgiye daha

seri ve daha rahat bir şekilde ulaşılabilmesi, şişletmeler arasındaki rekabet durumunu arttırarak, ürünlerdeki kaliteyi ön plana çıkarmaktadır. Bazı organizasyonlar rekabet noktasında sahip oldukları seviyeyi daha da üst sıralara çıkarmak için sadece ürettikleri mamul niteliğiyle değil, çalışanların ve bunların dışında sahip oldukları diğer kaynakların niteliğiyle de ilgilenmişlerdir. Teknolojik gelişmeler ile bilginin ve bilgi edinmenin önemi daha da artmıştır. Bu durum şirketlerin ihtiyaçlarının değişmesinde etkili olmuştur. şişletmelerin buldukları çevreyi daha iyi biçimde etkileyecek nitelikli ve güvenilir mali bilgiye olan ihtiyacı gün geçtikçe fazlalaşmıştır. İnsan faktörü bu noktada devreye girmiş ve şişletme içinde ekonomik nitelik taşıyan bilgiyi üreten kişiler sistemin ana noktasını oluşturmuştur. Ekonomik nitelikli bilginin üretilmesinde eğitimi, kaliteli, nitelikli işgücü ihtiyacının önemi tartışılmazdır. Ortaya çıkan bu ihtiyaç durumunu giderebilmek adına muhasebe mesleğinin gelişimindeki önemli noktalardan biri olan muhasebeye ilişkin eğitimin de niteliği arttırılmalıdır (Zaif ve Ayanoğlu, 2007: 115). Dolayısıyla bu noktada muhasebe alanında eğitim veren kurumlara çok büyük işler düşmektedir. şöyle ki; söz konusu eğitim birimlerinin ders programlarını hazırlarken, mutlaka teknolojik gelişmeleri göz ardı etmemeleri ve muhasebe derslerinin de bu gelişmeler eşliğinde yürütülmesi, uygulama ile teori arasındaki farkın ortadan kaldırılması ve muhasebeden olan beklentilerin karşılanması için vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Küreselleşme, bilgi ve iletişim ile ekonomik gelişmeler, birçok şişletmenin iş yapma stillerinde hızlı değişimin yaşanmasına neden olmuştur. Bu değişiklikler ile beraber yeni becerilere ve bilgiye sahip profesyonel muhasebecilerin yetiştirilmesi önemli bir hal almıştır. Gerekli olan bu değişimden muhasebe eğitimi de etkilenmiş ve öğrenme-öğretme tekniklerinde bu teknolojileri kullanmaları zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Hatunoğlu, 2006: 190).

Finansal etkinliklere ek olarak teknolojik gelişmelerde meydana gelen ilerleme ve bilgisayar teknolojisi alanında ortaya çıkan gelişmeler sayesinde küresel bilgi alışverişinin maliyetinin de düştüğü görölmektedir. Bu durum daha hızlı, daha kolay ve daha ekonomik iletişim ağının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Kıtalararası bir şekilde gerçekteşen iletişim ise üretim faaliyetlerini ve ölkeler arasında büyük sermayelerin hareketliliğini daha da hızlandırmaktadır. Ayrıca ölkeler arasında gerçekteşen üretim anlayışının da yapılanmasında etkili olmaktadır. Bu gelişmelerden muhasebe sistemi de payına düşeni almıştır. Bilhassa tutucu davranışlar, kadercilik,

güvensizlik ve gizlilik gibi kültüre has davranış kalıpları da muhasebe sistemlerini yakından etkilemektedir (Civan ve Yıldız, 2003: 1).

Muhasebe uygulamalarının yeni özellikleri, bilgi ve raporlama sisteminde bazı yeniliklerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bilginin güvenilir, kolay, anlaşılabilir ve ulaşılabilir olmasının önemi daha da artmıştır (Aysan, 2007: 17). Günümüzde, bilişim teknolojilerindeki gelişim sonucunda (yapay zeka, otomasyon, internet ve sosyal medya ağları gibi) birçok bilgiye farklı yollarla daha kısa sürede ulaşma imkanı oluşmuştur. Bu durum, diğer alanlarda olduğu gibi muhasebe ve denetim uygulamalarını da etkilemiş ve bu mesleği icra edenlerin yeni becerilere sahip olmasını zaruri kılmıştır (Akdoğan ve Akdoğan, 2018: 1). Dolayısıyla bu gelişmeler muhasebe eğitiminde teknolojinin kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Muhasebe eğitimi veren üniversitelerin bünyesinde yer alan fakültelerde ve meslek yüksekokullarında öğrencilere teknolojik becerilerin kazandırılması ve mesleklerinde daha başarılı olmaları için özellikle uygulamaya yönelik derslerde teknoloji destekli eğitim verilmesi ayrıca önem kazanmıştır. Muhasebe eğitimi derslerinde bilgisayar sistemleri ile muhasebeye ait yazılım programları ve internet sisteminin etkin bir şekilde kullanılması zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle muhasebe eğitiminin niteliği farklı disiplinlerden faydalanma, bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmaya dayanır. Ayrıca muhasebe eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla sağlanan bilgilerin öğrenciler açısından uygulanabilir ve gözlemlenebilir olması, muhasebe eğitimi için oldukça önemlidir (Korukoğlu, 1998: 22). Bu bilgiler aynı zamanda hem işletme içi paydaşlar hem işletme dışında kalan paydaşlar hem de devlet için vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

İçinde bulunduğumuz dönem bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırılmaktadır. Yaşanan gelişmeler ile ilerleyen bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) eğitim-öğretim sistemlerinde ilgili süreçlerde bazı değişimlerin yaşanmasında etkili olmuştur. Bu durum eğitim-öğretimde kullanılan araç-gereçlerin değişmesi, ders dinleme, not tutma ve ödev yapma alışkanlıklarının öğrenciler açısından değişim göstermesi, ölçme ve değerlendirme sisteminin değişmesi gibi konularda da kendisini göstermiştir. Bazı araştırmacılar gelişen teknolojiye eğitim sistemlerinin ayak uyduramamasını zaman kaybı olarak görmektedir (Civan ve Yıldız, 2003). Bu nedenle klasik bir şekilde ders anlatım yöntem ve teknikleri değişim göstererek yerini bugün bilgisayar teknolojileri ile donatılmış daha pratik yöntemlere bırakmıştır. Bu durum eğitim-öğretim ortamlarında bilgisayarın bir taraftan teknolojik açıdan kullanım noktasında fiziki alt

yapının oluşturulması, öte yandan da üniversitelerde ders eğitimini gerçekleştiren akademisyen ve öğrencilerin teknolojinin nasıl kullanılacağı noktasında gelişimlerini ilerletmektedir.

Muhasebe, işletmelerin finansal işlemlerini arşivleyen, sınıflandıran, analiz ve yorumlayan bilim dalı olarak ifade edilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisinin yaygın olarak kullanılmadığı zamanlarda muhasebeciler, finansal işlemleri el ile kayıt etmekteydiler. Ayrıca yıl sonunda finansal açıdan oluşan tabloların düzenlenmesi ile bilanço eşitliğini sağlama noktasında emek ve uzun zaman harcamaktaydılar. Fakat bugün çeşitli yazılım programlarının gelişmesi ile muhasebe işlemleri daha kolay ve daha uygun bir şekilde yapılabilmektedir. Üniversitelerde ise muhasebe ile ilgili dersleri olan çeşitli branşlarda öğrenim gören bireyler, bilgisayarın sağladığı teknolojik gelişimlerden yararlanarak dijital kuruluşlar kurmaktadır. Öğrenciler bunlarla ilgili finansal işlemleri uygulamaya dönük olarak kullanarak öğrenim sürecinde bu imkanları kullanma fırsatına kavuşabilmektedirler (Güneş, Yüksel ve Kaya, 2017).

Bilgisayar aracılığı ile geliştirilen çeşitli muhasebe programları; önceden yalnızca genel muhasebe programları ya da yarı otomatik entegre sistemler iken, günümüzde tam otomatik entegrasyonu sağlayıcı rol üstlenmektedir. Önceleri bilgisayar ortamında muhasebe ile ilgili basit işlemler gerçekleştirilmekte idi. Günümüzde ise gelişmiş bilgisayar donanımları ve yazılımlara sahip bilgisayar destekli muhasebe uygulamalarına geçilmiştir.

Bu uygulamaları etkin olarak kullanmak isteyenlerin, niteliksel açıdan kaliteli bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Günümüzde iyi bir muhasebe ve mevzuat bilgisine sahip olmak başarılı bir muhasebeci olmak için yeterli değildir. Başarılı bir muhasebecinin organizasyona ait tüm süreçleri bilmesi, gün geçtikçe ilerleyen bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda bilgili olması son derece önem arz etmektedir.

İşletmelerin daha verimli hale gelmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin iyi bir şekilde kullanılabilmesi, muhasebe verilerinden istenilen bilgiyi hızlı ve doğru bir şekilde karar vericilere aktarmak ile doğrudan ilişkilidir. Muhasebe konusunda eğitimsel süreçten geçen bireylerin mesleki açıdan başarı dolu bir kariyere kavuşabilmelerinde bilgisayar ve muhasebe bilgisine ek olarak, muhasebe sistemlerine ilişkin olarak hazırlanmış olan çeşitli programları kullanma noktasındaki bilgilerinin de ileri derecede olması zorunludur (Ömürbek ve Bekçi, 2006: 77-78).

Toplumsal hayatın niteliğini değiştiren teknolojideki gelişmeler birçok kurumda olduğu gibi muhasebe mesleğini icra edenlerin işlerinde de kolaylık sağlamaktadır. Bu durum ise muhasebe meslek mensuplarını yeni teknikler konusunda bilgi sahibi olmaya itmektedir. Günüümüzde bilgiye etkin bir şekilde ulaşma ve ulaşılan bu bilgilerin meslek hayatında uygulamaya konulması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin mesleğin icra edilmesi sürecinde kullanılması, bir seçenek olmaktan çıkmış ve zorunlu hale gelmiştir (Dağ, 2016: 30). Bu zorunluluğun meydana gelmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerin rolü ve toplumsal alanda pek çok yapının da bu gelişimle birlikte bir değişim içine girmesinin önemi göz ardı edilmemelidir.

2.5. Okuryazarlık Kavramı

İnsanoğlu dünya üzerinde var olduğu günden itibaren dünyayı anlama ve anlamlandırma çabası içinde bulunmuştur. Bu anlama ve anlamlandırma çabasının bir ürünü olarak, dünyaya ve yaşadığı çevreye ilişkin çeşitli bilgilere sahip olmuş ve sahip olduğu bu bilgiyi nesilden nesile aktarmaya çalışmıştır. Sözel olarak meydana gelen bu bilgi aktarımı zamanla sembollerle aktarılmaya başlanmıştır. Sembollerin ardından Sümerlerde yazının bulunmasıyla birlikte bilgi aktarımı farklı bir boyuta evrilmiştir. Yazının ortaya çıkışı ile birlikte söz konusu bu yazının okunması ve anlamlandırılması süreci başlamıştır.

Genel olarak okuryazar kavramı yazılı harf sembollerini seslendirmeden ibaret bir beceridir (akmak, 2013: 3). Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğünde ise okuryazar; “Okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kimse)” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu (TDK), 2020). Okuryazar kavramına ilişkin olarak literatürde pek çok tanımın yapıldığı görülmektedir. Okuryazar kavramına ilişkin olarak yapılan bazı tanımlar şöyledir:

Toplumsal açıdan anlam verilen iletişim sembollerinin etkin olarak kullanılabilmesi becerisidir (Kellner 2001; Kress 2003’den aktaran, Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010: 284).

“Okumak ve yazmak” ilk anlamı ile yazı sembollerini kullanmak ve yine aynı yazı sembollerleriyle oluşturulan anlamı çözmektir (Aşıcı, 2009: 11).

Okuryazar kavramı ile okuryazarlık kavramları ise birbirinden oldukça farklıdır. Çünkü Berber (2019)'in de ifade ettiği üzere “okuryazarlık kavramı her ne kadar okuma ve yazma sözcüklerinin birleşimi ile elde edilen bir kavram olsa da içerisinde sadece okuma ve yazma becerilerini barındırmamaktadır.” İlgili ifade göz önüne alındığında okuryazar kavramı okuma ve yazma becerilerine ilişkin süreçleri içinde barındırmasına karşın; okuryazarlığın bu becerileri de içinde barındıran oldukça karışık ve geniş bir süreç olduğu söylenebilir.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda okuma-yazma becerilerine sahip olma ile okuryazar olma kavramlarına atfedilen anlamlarda büyük değişimler meydana gelmiştir. Okuma ve yazmaya ait beceriler yazınsal metinlerin anlamlandırılması olarak ifade edilirken; okuryazarlık ise, teknoloji, görsel metinler, internet, medya, bilgi vs. gibi alanları kapsayan ve bu alanlarda bilgiyi anlamlandırma becerisi olarak belirtilmektedir (Kaplan ve Aytaş, 2017: 292).

Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010) okuma-yazma ve okuryazarlığa ilişkin farklılıkları şu şekilde ifade etmektedir:

1. *Okuma-yazma kod çözmeye; okuryazarlık anlamlandırmaya dayalıdır: Okuma-yazma bir zemin üzerindeki alfabe sistemine dayalı kodları çözme ve o sisteme yönelik kod oluşturma becerilerinden oluşur. Bu beceriye sahip olmak için tanımak yeterlidir ve anlam statik şekilde devam eder.*

2. *Okuma-yazma bir kategori; okuryazarlık ise bir derece belirtir: Okuma-yazma sahip olunan bir unvandır ve olup/olmama durumunu gösterir bir kategoriye belirtir. Ya okuyup/yazabilirsiniz ya da okuyup/yazamazsınız. Okuryazarlık ise termometreye benzer ve okuryazar olup/olmaktan ziyade ne derece okuryazar olduğu söz konusudur. Dolayısıyla okuma-yazma sahip olunabilen bir beceriyi ifade ederken okuryazarlık geliştirilebilir bir yeteneği ifade etmektedir.*

3. *Okuma-yazmanın simge sistemi basılı ortamdaki harfler; okuryazarlığın simge sistemi ise “şeylerdir”: Okuma-yazma için metin, belirli bir zemindeki harf sistemine dayalı simgelerden oluşan kompozisyondur ve bu kompozisyonu ancak o harf sisteminin bilgisine sahip bireyler anlayabilir. Ancak okuryazarlık için metin, dünyadaki her şeydir. Bu betimlemede “dünyadaki her şey”den kasıt insanın üzerinde düşünebildiği tüm, bilgi, beceri, sosyal norm ve örüntülerdir. Dolayısıyla okuryazarlık metin kavramına yeni bir açılım sağlamaktadır.*

4. *Okuma-yazmanın statik tanımlanması yapılmıştır; okuryazarlığın ise tanımlanması devam etmektedir: okuma-yazmaya ilişkin statik bir tanımlamadan bahsetmek mümkündür. Oysa okuryazarlığın önüne aldığı nesneye göre her geçen gün farklı bir tanımlaması*

yapılmaktadır; medyaya dair bir okumadan bahsedildiğinde medya okuryazarlığı, bilgisayara ilişkin bir okumadan bahsedildiğinde bilgisayar okuryazarlığı, kültüre ilişkin bir okumadan bahsedildiğinde kültür okuryazarlığı vb. Gelecekte ortaya çıkması muhtemel durumlar için de bir okuryazarlık kavramından bahsetmek mümkün olacağı düşünüldüğünde, okuryazarlık kavramının anlam sahasının genişlemeye devam edeceği muhtemel görünmektedir.

Yapılan tanımlar göz önüne alındığında okuma-yazma sembol ve harfleri okuma sürecinde bir kategoriye ifade etmesine karşın, okuryazarlık ise bu beceriye sahip olmanın yanında bunları anlamsal olarak çözümleyebilme derecesi olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda düşünüldüğünde; okuma-yazma okuyucuların yazınsal ürünler ile okuma durumu arasında iletişim sağlamayı gerekli kılan bir süreç iken, okuryazarlık bağlamlar arasında değişiklik yapabilmeyi ve becerilerin farklı bağlamlara aktarılması ya da aktarılmamasını ifade etmektedir (Gül, 2007: 19).

21. yüzyılda teknolojik ve toplumsal hayatta yaşanan değişimler sonucunda bireylerden iyi bir okuryazar olmaları beklenmektedir. Okuryazarlık yalnızca sayısal imge ve metinleri okumakla kalmaz onları okumayı, okuduğunu anlayıp yorum yapabilmeyi tekrar yapılandırıp iletişim sürecinde yararlanılmasını sağlar (Dündar, 2019: 25). Okuryazar bireyin sahip olması gereken beceriler “okuryazar olmanın sadece basılı imgeleri anlamak ve bu imgeleri belli kurallar ışığında kağıda dökülebilmek değil, bir anlamda, toplum veya topluma ait kültür içerisinde yer alan değer yargılarını anlayarak bunu uygulamaktır” (Kızılaslan 2007: 5).

Günümüz toplumlarında bilgiye erişimin büyük bir hıza ulaşması nedeniyle toplumda bilinçli bir şekilde bilgiyi kullanan ve bu bilgilerle yeni bilgiler ortaya koymaya çalışan bireylerin olması gerekmektedir. Bu durum düşünme ve sorgulama yetisi kazanmış, her açıdan okuryazar olmuş, eleştirel düşünme açısından beceri kazanmış, kendi başına öğrenme sürecini planlayarak kendini geliştiren bireylerin yetişmesini zaruri hale getirmiştir (Nergis, 2008: 11). Bu da günümüzde okuryazar olmanın ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Meydana gelen bu değişimlerin bir sonucu olarak eğitim sistemlerinde de okuryazar kavramına ilişkin sahip olunan önem derecesinin değiştiği, eğitim anlayışında okuryazarlığın ekonomik, sosyal, kültürel gelişme yoluyla kalkınma için etkili bir araç olarak görüldüğü, bireylerin gelişmesini ve hürriyetini sağlayacak şekilde düzenlendiği görülmektedir (Feyman Gök, 2013: 9). Okuryazar olmanın önemini fark eden gelişmiş ülkeler yalnızca küçük bir azınlığın değil aynı zamanda toplumsal açıdan toplumu meydana getiren tüm fertlerin

okuryazar olmalarını hedeflemektedir. Toplum içindeki bireylerin bilgiye ulaşmaları, bilgiyi kullanmaları ve bu bilgiyi değerlendirmeleri sürecini içeren yetenekler edinmeleri bu toplumlar için oldukça önemlidir (Önal, 2010: 102).

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında birbirinden farklı birçok alanda okuryazarlık türü ortaya çıkmıştır. Günümüzde literatürde öne çıkan muhasebe-finansman alanı ile ilgili okuryazarlık türleri genel olarak aşağıdaki gibidir.

1. Dijital Okuryazarlık: Hem bireyin bilgi iletişim teknolojilerini etkin olarak öğrenmesini kapsarken hem de bu teknolojilerle kişisel gelişimine katkı sunacak, hayatın herhangi bir bağlamında problemini çözecek, toplumsal katılım ve üretimini destekleyecek şekilde teknolojilerin güvenli, yasal ve ahlaki kullanımıyla ilgili yeterliliklerini ifade eder (Özerbaş ve Kuralbayeva, 2018: 16).

2. Dijital Muhasebe Okuryazarlığı: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgilerini dijital sistemlerde doğru, etkin, verimli ve eleştirel bir biçimde kullanabilmeleri için teknolojik yetkinliğe ulaşmaları (Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun 2018: 225).

3. Bilgi Okuryazarlığı: Farklı tür kaynaklardan bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme ve kullanma becerisi olarak ifade edilmektedir. Bilgi okuryazarı olan bir birey, doğru ve yeterli bilginin akıllı karar vermenin temeli olduğunu ve bilgi gereksinimini fark eder. Bunun için bilgi gereksinimine dayalı sorular formüle eder ve olası bilgi kaynaklarını belirler, başarılı araştırma stratejileri geliştirir, her tür bilgi kaynağına erişir, bilgiyi değerlendirir, bilgiyi düzenler, yeni bilgiyi mevcut bilgisiyyle bütünleştirir, bilgiyi eleştirel düşünme ve problem çözme amacıyla kullanır (Doyle, 1992'den aktaran, Kurbanoglu, 2010: 726).

4. Finansal Okuryazarlık: Finansal okuryazarlık ve ileri düzey finansal okuryazarlık olarak ikiye ayrılmakta olup; temel düzeyde finansal okuryazarlık, faiz oranlarının işleyişi ile ilgili yorum yapma, enflasyonun etkilerini algılama, risk çeşitlendirme kavramını algılama becerileriyle ilgiliyken, ileri düzeyde finansal okuryazarlık, borsanın işlevi, yatırım fonları bilgisi, faiz oranları ve tahvil fiyatları arasındaki ilişkinin bilgisi ile ilgilidir (Lusardi ve Mitchell, 2008'den aktaran, Ergün, Şahin ve Ergin, 2014: 849).

5. Eleştirel Okuryazarlık: Eleştirel okuryazarlık, okuyucunun, dinleyicinin ve izleyicinin metinler ile etkileşim halinde iken ortaya çıkardıkları bir duruş, tavır, zihinsel tutum veya duygusal ve zihinsel bir tutumdur (Potur, 2014: 39).

6. Hukuk Okuryazarlığı: Hukuk alanında kullanılan sözcükleri tanıma ve anlama, adalet sistemine olan erişim haklarına ulaşma, yabancı hukuk terimlerini tanıma kabiliyeti olarak ifade edilmektedir (Oğuz, 2013: 161).

7. Sayısal Okuryazarlık: Farklı kaynaklardan gelen bilgileri bilgisayar aracılığıyla farklı formatlarda sunulduğunda anlayabilme ve kullanabilme becerileri olarak tanımlanmaktadır (Glister, 1997'den aktaran, Yıldız, Kahyaoğlu ve Kaya, 2012: 84).

Literatürde okuryazarlık türlerine ilişkin yapılan incelemeler sonucunda en çok ön plana çıkan okuryazarlık türlerinin ortak noktası, okuryazarlığın bir gereği olarak anlamlandırma, analiz etme ve yeniden yorumlamanın ön plana çıktığı görülmektedir. Toplumsal yaşamda meydana gelen değişimler arttıkça, toplumun bireylerden beklediği okuryazarlığın niteliği de değişme gösterecektir. Günümüzde çok önemli olduğu kabul edilen ve bireylerin okuryazar olarak yetişmesi istenen bazı okuryazarlık türlerinin ilerleyen süreçler içerisinde önemini yitireceği de ifade edilebilir. Çakmak'ın (2013) ifadesiyle “Okuryazarlık kavramı değişken bir tanıma sahip olup, yaşanan dönemin ihtiyaçları doğrultusunda güncellenip; bu süreçte okuryazar, metin ve okuma süreçlerinde temel noktada büyük değişimler yaşanacağı, yaşanmaya devam edeceği ve bu sürecin kaçınılmaz bir sonucu olarak yeni birçok okuryazarlık kavramı ortaya çıkacağı” rahatlıkla söylenebilir.

İçinde bulunduğumuz bu yüzyıl “teknoloji çağı, bilim çağı, bilgi çağı, dijital çağ” gibi isimlerle tanımlanmaktadır. Yapılan tanımlamaların dönemin özelliklerini ön plana çıkarma noktasında önemli olduğu ve bu tanımlamalar içerisinde en dikkat çeken tanımın “dijital çağ” kavramı olduğu söylenebilir. Yaşadığımız bu yüzyılda teknoloji toplum hayatının pek çok noktasında kendine yer bulmakta birlikte, bu süreç gelişerek ilerlemektedir. Günümüz sistemlerinde bireyler evlerinden çıkmadan, bankacılık hizmetlerini, sağlık hizmetlerini, vatandaşlık hizmetlerini, eğitim hizmetlerini vb. daha pek çok hizmeti dijital sistemlerde yerine getirebilmektedir. Yaşanan bu dijital dönüşümden sağlık, ekonomi, eğitim gibi pek çok alanın etkilendiği gibi doğal olarak muhasebe mesleği de etkilenmiş ve etkilenme süreci teknolojinin gelişimine paralel olarak ilerlemektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının içinde buldukları bu yüzyılda dijitalleşme sürecine adapte olma durumları mesleklerini sağlıklı bir şekilde sürdürmelerini açısından oldukça önemlidir. Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe

okuryazarlık düzeylerinin mesleki gelişimlerine ve mesleki sürdürülebilirlik üzerine önemli etkiler meydana getireceği söylenebilir. Örneğin; bilgiye ulaşma ve sahip olunan bu bilginin yorumlanması noktasında büyük kolaylık sağlamaktadır. Bu noktada dijital muhasebe okuryazarlığa ilişkin bilgilere geçmeden önce dijital okuryazarlık kavramının detaylı olarak bilinmesi konunun anlaşılabilirliği açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle öncelikle aşağıda dijital okuryazarlık kavramı ve dijital muhasebe okuryazarlığı kavramlarına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

2.6. Dijital Okuryazarlık

Küreselleşen dünya düzeni içerisinde bütün toplumları ilgilendiren ve kapsayan birçok değişim yaşanmaktadır. Şüphesiz yaşanan değişimler sosyal, siyasal, ekonomik ve gündelik yaşamımızın bütün alanlarında etkili olmaktadır. Bu değişimlerin en hızlı ve inovasyon geçiren hali bilgi ve iletişim teknolojilerinde gerçekleşmektedir. Nitekim insanlar dijital araçlar ile haberleşmenin yanı sıra e-kitapları okuma, sanal ortamları eğlence amaçlı kullanabilme, hastanelerden randevu alma gibi birçok alanda yararlanmakta ve istediği bilgilere ulaşabilmektedir (Banaz, 2017: 17). İçerisinde bulunmuş olduğumuz çağ gereğince, insan yaşamının bütün alanlarında etki sahibi olan dijitalleşme, beraberinde birtakım bilgi ve becerilerin edinilme zorunluluğunu da ortaya çıkarmıştır.

Son yüzyılda, insanlar iletişimlerini çoğunlukla internet aracılığıyla sağlamaktadırlar. Bu durum, fiziksel iletişimlerinin sınırlandırmasına neden olmuştur. İnternet aracılığı ile sağlanan iletişim, yeni ortamların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu ortamları sıklıkla kullanmaları nedeniyle insanların okuma-yazma alışkanlıklarında değişim meydana gelmiştir. Okuryazarlık zaman içerisinde anlamsal olarak değişim gösteren bir kavramdır. Önceleri yalnızca okuma, yazma ve rakamsal ifadeleri anlayabilme becerisi olarak ifade edilirken, günümüzde kavramın içeriği oldukça genişlemiştir. Son yıllarda bilim ve teknolojide yaşanan değişim ve gelişim yeni okuryazarlık türlerinin hayatımıza girmesinde etkili olmuştur (Aşıcı, 2009: 15).

Medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, çevre okuryazarlığı, grafik okuryazarlığı, dijital okuryazarlık bu okuryazarlıklardan bazılarıdır. Paul Gilster literatürde dijital okuryazarlığı bir kavram olarak 1997'de ilk kez kullanmıştır. Bu kavram bilgisayar yardımıyla aktarılan bilginin birden fazla yöntemle anlamlandırılması ve kullanılması noktasında bir beceri olarak ifade edilmiştir (Gilster, 1997'dan aktaran, Aydemir, Sakız ve Doğan, 2019: 619).

Dijital okuryazarlık becerisine sahip olan birey, okuduğu bir haberin güvenilirliğini sorgulamakta, o konuya ilişkin olarak tutum ve tavır belirleyebilmektedir. Bu becerilere sahip olmanın yanında fertlerin karşı karşıya kaldıkları sorunları çözme noktasında dijital okuryazarlık becerisine sahip olmaları önemlidir. Dijital okuryazarlık, farklı bilgi teknolojilerinin doğru ve amacına uygun kullanılmasını amaçlamaktadır. Ayrıca uygun bilgiyi elde etme, bu bilgiden yeni bilgiler üretmek ve üretilen bu bilgiyi paylaşabilme ve öğrenme-öğretme süreçleri içerisinde bilgi-iletişim teknolojilerini kullanma becerisine sahip olmaları önemlidir. Bu durum bireylerin dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmalarını gerekli kılmaktadır (Hamutoğlu, Güngören, Uyanık ve Erdoğan, 2017: 410-411). Çünkü dijital okuryazar olan bireyler, bilgiyi etkin bir şekilde edinen, edindiği bilgiyi analiz ederek yanlışları atıp doğru bilgiye ulaşabilen, ulaştığı doğru bilgiyi kullanarak yeni bilgiler sentezleyebilen ve elde ettiği yeni bilgiyi dijital ortamda sunabilen kişiler olarak ifade edilmektedir (Kozan ve Bulut Özek, 2019: 108).

Çağımızda yeni teknolojilerin teknik ve kullanım açısından farklılıkları bilgiyi elde etme, seçme ve kullanma becerisi daha da çok önem kazanmıştır. Ulaşılabilir bilginin çerçevesi daha da büyümüş; sayısallaşmış, erişim, anlama, kullanım, içerik oluşturma, paylaşım süreci hızlanmış; üretici, tüketici, kullanıcı dengeleri değişmiş; kurgu iletiler, örtük değerler ve bakış açıları, iktidar ve ticari kazanç amaçlı içerikler ve kitle iletişim araçları ve medyanın bütününe içine alan çok boyutlu bir mekanizma ortaya çıkmıştır (Onursoy, 2018: 995).

Dijital okuryazarlık olarak ifade edilen bu beceriyi kavramsal olarak ortaya çıkaran ilk araştırmacı Paul Gilster olarak bilinmektedir (Onursoy, 2018: 993). En genel anlamıyla dijital okuryazarlık bireylerin dijital ortamlarda okuma yazma eylemleri olarak ifade edilmektedir (Maden, Maden ve Banaz, 2018: 686).

Karabacak ve Sezgin (2019: 322) dijital okuryazarlık kavramı ile ilgili olarak dijital bir cihazı kullanma şeklinde dar bir tanımlama yapılmaması gerektiğini ve dijital ortamları etkin bir şekilde kullanabilmenin bilişsel (bilişle/zekanın işleyişi ile ilgili), sosyolojik ve duygusal becerileri içeren bir süreçte gerçekleştiğini belirtmektedirler. Diğer bir ifadeyle dijital okuryazarlık, dijital ekipmanlardan faydalanarak bilgiyi elde etme, bilgileri analiz edebilme ve etkin bir şekilde kullanarak bilgi üretme becerisi olarak tanımlanabilir (Kaya, 2020: 15).

Gilster, dijital okuryazarlığı bilgisayar ve internet aracılığıyla birçok farklı kaynaktan gelen bilgileri farklı formatlarda anlama ve kullanma yeteneği olarak

açıklamakta ve bu yeteneklerin yalnızca fonksiyonel bir yapıda değil, fikirlere hakim olarak bilişsel bir süreç içerisinde gerçekleştiğini savunmaktadır (Gilster, 1997'den Akt. Lankshear ve Knobel, 2015: 9). 21. yüzyıl dünyasını mümkün kılan dijital araç ve ortamlar bireylerin dijital ortamlardaki elektronik cihazlarla karşılaşmada gerçekleşen beceri ve başarılarını ortaya çıkarmaktadır (Martin, 2005: 131). Bu durum bireylerin dijital okuryazarlık ile ilgili bazı becerilere sahip olmalarını gerektirmektedir. Gilster dijital okuryazarlık yeterliliklerini dört temel başlıkta incelemektedir:

- Bilgileri derleme,
- Bilgi içeriğini değerlendirme,
- İnternette arama yapma,
- Hiper metinler içerisinde gezinme (Gilster, 1997'den Akt. Lankshear ve Knobel, 2015: 9).

(Banaz, 2017: 17) ise dijital okuryazarlık için gerekli olan becerileri şu şekilde ifade etmiştir:

- Araçsal beceri,
- Bilgi becerisi,
- Toplumsal beceri,
- Strateji becerisi.

Silverblatt (1995'den aktaran, Kaya, 2020: 15) dijital okuryazarlık için gerekli becerileri yedi başlıkta aşağıda belirtilen çerçevede açıklamıştır:

- Medya mesaj içeriklerini analiz etme becerisi,
- Medya içeriğini anlama,
- Medya mesajları üretebilme becerisi,
- Dijital ortamların toplum üzerindeki etkisini açıklama,
- Medya iletişim ve dijitalleşme konusunun önemini kavrayabilme,
- Dijital okuryazarlık becerisi ile bireylerin medya okuryazarlığı becerilerine sahip olabilme becerisi,

- Dijital okuryazarlık konularını kültür bazında değerlendirebilme.

Dijital okuryazarlık ile ilgili becerileri özetlemek gerekirse, dijital okuryazarlığın bilişsel bir faaliyet olduğu ve dijital okuryazar bir kişinin bilgiyi etkin şekilde bulma, bilgiyi analiz ederek ulaştığı bilgilerin doğruluğunu sınavabilme ve bu bilgilerden yeni bilgiler sentezleyerek dijital ortamda sunan kişiler olduğu görüşü dile getirilebilir (Kozan ve Bulut Özek, 2018: 108).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla geliştiği bu dönem içerisinde toplumlar çağa ayak uydurma ve dijital yaşamın pratikliğine uyum sağlayabilmek için dijital okuryazarlık konusuna önem vermektedirler. Toplumların dijital okuryazarlığı ne amaçla kullandıkları nasıl kullanmaları gerektiğini, doğru şekilde kullanma, kullandığını anlayabilme ve üretebilme yetisi başlıkları etrafında açıklamak mümkündür.

Doğru Şekilde Kullanım: Bireylerin teknik düzeyde dijital araçları yeterli kullanımları göz önünde bulundurularak, sahip oldukları bilgi ve becerilerinin doğru şekilde kullanımı amaçlanmaktadır.

Kullandığını Anlayabilme: Dijitalleşen yaşam içerisinde dijital olayları anlayabilme ve analiz edebilme becerilerinin hem bireyler için hem de toplum açısından belirli bir yeterliliğe ulaştırılması önem arz etmektedir. Dolayısıyla kullandığını anlayabilme yetisi ile eleştirel, yaratıcı düşünme ve değerlendirme becerileri etkin bir şekilde kullanılabilir.

Üretebilme Yetisi: Üretebilme yetisi dijital okuryazarlığın son aşaması olmakla birlikte bireylerin yazı yazma, görsel hazırlama, video hazırlama gibi konularda olan üretebilme yeteneklerinin bütününe kapsamaktadır. Aynı zamanda bireylerin sosyal medya kullanımlarında üretme açısından belirli noktalara ulaşma düzeyini göstermektedir (Konakçı, 2020).

Şüphesiz dijital okuryazarlık bilgi ve becerilerin bireylere kazandırılması noktasında en önemli yapı, eğitim kurumlarıdır. Günümüz dünyasını şekillendiren enformasyon ve iletişim çağı için temel yaşam becerisi olarak ifade edilebilen dijital okuryazarlık becerisinin eğitim kurumları aracılığıyla bireylere kazandırılması gelecek toplumlar açısından hayati bir öneme sahiptir. Ayrıca yaşam boyu öğrenme ve 21. yüzyıl becerileri kapsamında kazandırılması gereken bu becerinin ilköğretimden yükseköğretime kadar bütün eğitim kademelerinde hedeflenen beceriler arasında yer alması gerekmektedir.

Gelecekte teknolojiyi kullanan ve teknoloji yöneten bireylerin, ülkelerinin kalkınmasında öncülük edecekleri ifade edilebilir. Teknolojide meydana gelen bu hızlı dönüşüm göz önüne alındığında, gelecekte toplumların devamlılığını sürdürebilmesi teknolojik gelişmelere uyum göstermeleriyle doğru orantılıdır. Bu nedenle toplumların devamlılığının sağlanması noktasında bireylerin bu becerileri kazanması hem kendi gelecekleri hem de ülkeleri ve tüm dünya için önem arz etmektedir.

2.7. Dijital Muhasebe Okuryazarlığı

Dijital gelişim, değişim ve dönüşümün hızla devam ettiği günümüzde, dijitalleşme hayatın her alanında olduğu gibi hiç kuşkusuz muhasebe alanı üzerinde de değişimler ve dönüşümler meydana getirmiştir. Geline nokta hesaplar üzerinde bazı işlemlerin yapılması, para ve bilgi aktarımı ve finansal analiz gibi işlemlerde üst düzey bilişim teknolojilerinden yararlanılması, muhasebe için hem gerekli hem de zorunludur (Yereli, 2007: 16). Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği üzerinde gelecekte meydana gelebilecek etkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Muhasebe meslek mensupları tarafından yapılan işlerin dijital sistemler tarafından yapılması,
- Dijital dönüşüm noktasında, vergi hazırlığı, denetim ve finansal muhasebeyi içine alan standart muhasebe eğitiminin yerine artık muhasebe teknolojilerini içine alan eğitim-öğretim sistemlerinin yer alması,
- Muhasebe meslek mensuplarının yeni beceri ve yeteneklere ihtiyaç duymaları,
- Muhasebecilerde vergi düzenlemelerini bilme, vergi kanunlarını yorumlama becerilerinden çok, bilişim teknolojilerinde büyük deneyimlerin var olması özelliğine haiz olmalarının aranması,
- Teknolojinin sağladığı gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarına yeni kariyer ve yeni fırsatlar sunması. Örneğin mali mühendislik gibi,
- Muhasebe mesleğinde denetim ve danışmanlık işlevinin öne çıkması,
- Muhasebeye ait sistemin tamamının bulut sistemi şeklinde bir dönüşüme girilerek kurum ve kuruluşların istedikleri bilgiye zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde ulaşımın kolaylaşması,

- Arşivleme, kayıtların saklanması gibi maliyetli işlemlerden tasarrufa gidilmesi ve klasik yöntemlerin ortadan kalkarak, hepsinin bir barkodunun sistem aracılığıyla ve internete (blockchain ve bulut sistemleri) dayalı muhasebenin yardımıyla yapılması,
- Muhasebe endüstrisinde internet üzerinden gerçekleştirilen saldırılara ilişkin önlemlerin alınması, kullanıcılara ait kişisel bilgilerin gizliliği ve bilginin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin önemin artması,
- Muhasebecinin rol ve görev tanımlarının kökten değişmesi,
- Bütün gün çalışan muhasebecilerin yerine, organizasyonlara katma değeri yüksek hizmet sunan yarı zamanlı sanal muhasebecilerin ortaya çıkması,
- Dijital araçları daha fazla kullanması, dijitalleşme sayesinde daha etkin ve verimli olması,
- Blockchain teknolojisiyle muhasebede yer alan klasik defterlerin yerini dijital defterlere bırakması,
- Muhasebe mesleğinde yer alan uygulamaların geçmiş dönemlere ait kayıtlar yerine, gerçek zamana dayalı kayıt sistemlerine geçilmesi, finansal tabloların ve raporların hemen görüntülenebilmesi (Tekbaş, 2019).

Teknolojik gelişmelerin ve dijital dönüşümlerin muhasebe mesleğinde meydana getireceği dönüşümlere karşı muhasebe meslek mensuplarından beklenen yetenek ve beceriler de farklılık göstermeye başlamıştır. Çünkü geleneksel muhasebe uygulamaları yerini dijital sistemlere ve araçlara bırakacağı yönde hızlı bir gelişme yaşanmaktadır (Tekbaş, 2019). Bu nedenle muhasebe mesleğini icra edenlerin, çağımızın ihtiyaç duyduğu becerilere ve yetkinliklere sahip olması gerekmektedir (Kurnaz, Tekbaş, Bozdoğan ve Çetin, 2020: 82).

Teknolojinin muhasebeye entegre olması ile birlikte oluşabilecek gelişmeler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Veriler daha hızlı işlenir,
- Verilerin ve bilgilerin doğruluk payı artar,
- Maliyetler her ticari belgede düşer,
- Raporlar ve diğer çıktıların zamanlaması daha uygun hale gelir,
- İhtiyaç duyulan bilgilere istenilen anda ulaşmak mümkün olur,

- Bilgisayarlar sonuçların yorumlanması aşamasında da kullanılır,
- Stok seviyesi sürekli olarak kontrol altında olur ve bu şekilde üretim hataları en az seviyeye indirilmiş olur,
- Bilgisayarda rutin işlerin iyi bir şekilde takip edilmesinin öğrenilmesi durumunda çalışanların verimlilikleri artar (Dağ, 2016: 34).

Teknolojik gelişmelerin muhasebeye entegre olması ile birlikte, muhasebe meslek mensuplarının verileri işleme, verilere ilişkin doğruluk oranları, zamanlama, bilgiye erişim hızı, hataların minimuma indirgenmesi ve işleyiş sürecinde iş yükünün hafiflemesi gibi fayda sağladığı görülmektedir. Bu faydalarının dışında Türkiye’de meydana gelen dönüşüm ile birlikte birçok kamu kurumu uygulamalarını elektronik ortama taşımıştır. Sektör açısından önemli bir kamu kuruluşu olan Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından elektronik belge (e-Belge) ve elektronik defter (e-Defter) uygulamalarına geçiş sağlanmış olup, muhasebenin ilk ve temel işlemlerinden olan belgeleme konusunda büyük kolaylıklar sağlanmıştır (Tektüfekçi, 2017: 79).

Türkiye’de teknolojik gelişmeler ışığında işlemlerini yürüten pek çok kurum ve kuruluş bulunmasına karşın günümüzde bilişim teknolojilerindeki gelişimlerden daha çok faydalanan muhasebe meslek mensupları mesleki faaliyetlerini bilgi ve iletişim teknolojileri kullanarak icra etmektedirler (Erol, 2005: 141). Meydana gelen bu gelişmeler ve elektronik ortamdaki güncel uygulamalar muhasebeye yeni dinamikler kazandırmış ve muhasebe meslek mensuplarına yeni sorumluluklar yüklemiştir (Şençiçek Tüfekçi, 2013: 101). Bu yeni kazanımlar arasında; bilgiyi daha güvenli depolama, bilgiye daha hızlı ulaşma, zamandan ve maliyetten tasarruf gibi unsurlar yer almaktadır. Bu durum, muhasebenin ürettiği bilgileri kullanan ve kullanma olasılığı olan tüm paydaşları başta aldıkları kararlar ve yaptıkları planlamalar olmak üzere her alanda etkilemiştir.

Ayboğa (2003) muhasebe meslek mensuplarının önemli bir mesleki sorumluluğa sahip olduğunu belirterek bu mesleğe ilişkin gerekliliği şu şekilde sıralamıştır:

- Toplumda, bireyler ve kurumlar giderek fazlalaşarak mahkemelere başvurmaya başlamıştır.

- Ticari işlemler giderek karmaşıklaşmaktadır.
- Bazı işletmelerde çalışan bireylerin yaptığı usulsüz işlemlerin artması, yolsuzlukların yaşanması, ortaya çıkartılması ve önlenmesi zorlaşmaktadır.
- Toplumda, bireyler ve kurumlarla devletin ilişkileri menfaat sağlamaya yönelik olmaktadır.
- Artan sayıda ve büyük tutarlarda işletme başarısızlıkları yaşanmaktadır.
- Avukatlar ve mahkemeler karşılaştıkları olaylarda daha fazla uzman desteğine gerek duymaktadır.
- Ülkelerin çeşitli açılardan büyümeleri ve ekonomilerinin gelişmesi uzmanlık gerektiren bu mesleğe gereksinimi arttırmıştır.

Ayboğa'nın (2003) muhasebe mesleğinin önemine ve gerekliliğine ilişkin yaptığı tespitlere istinaden, değişen ve gelişen dünya düzeninde muhasebe meslek mensuplarının gelişimi de oldukça önemli bir hal almıştır. Artık günümüzde neredeyse tüm işlemlerin bilgisayar ortamında yapılması, muhasebe işlemlerinin daha hızlı, daha kolay ve daha güncel içerikli olmasına neden olmuştur. Bu durum bilgilerin iletilmesi noktasında hızlilik ve kolaylık kazandırmanın yanı sıra pek çok güvenlik problemini de ortaya çıkarmıştır (Demir, 2005: 148). Tespiti yapılan bu sorun karşısında muhasebe meslek mensuplarının dijital ve bilişim sistemlerini kullanım ve bilgi düzeyleri bu sorunun ortadan kalkmasına ya da artarak büyümesine neden olabilir. Günümüzde muhasebe mesleğinde meydana gelen beklentilerin değişimi, beraberinde muhasebe meslek mensubundan beklentileri de değiştirmiştir. Çünkü günümüzde bilişim teknolojisi, muhasebe meslek mensuplarının sahip olduğu rolü değiştirmiş olup, yalnızca bilgi ve iletişim sistemlerini kullanmaları ya da bilgi ve iletişim teknolojilerini kontrol etme yeteneğine haiz olmaları yeterli değildir (Fidan, Aslan ve Subaşı, 2015: 34).

Bu kapsamda dijital teknolojileri ve bilişim teknolojileri mesleki süreçlerinde aktif olarak kullanan muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlığına sahip olmaları gerek mesleki kariyerin sürekliliği, gerekse muhasebe mesleğinin sahip olduğu sorumluluk açısından oldukça önemlidir. Tekbaş (2018)'a göre dijital muhasebe okuryazarlığı; muhasebecilerin dijital olarak mesleklerinde kullandıkları sistemlerden etkin şekilde faydalanma ve uygun bir biçimde yönetebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır. Dijital muhasebe okuryazarlığı

literatürde yeni yer edinmiş bir kavram olmakla birlikte önemi her geçen gün artmaktadır. Zira günümüzde şirketlerin mali olarak yaşadıkları birçok kaybın arkasında dijital ortamların yanlış kullanımının yattığı söylenebilir. Meydana gelen bu kayıpların önüne geçilmesi adına muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlık konusunda eğitim almaları, mesleğin sürekliliği ve bilgi güvenliği açısından oldukça önemlidir. Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018) “muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgilerini dijital sistemlerde doğru, etkin, verimli ve eleştirel bir biçimde kullanabilmeleri için teknolojik yetkinliğe ulaşmaları” olarak tanımlamış, bu okuryazarlık türünün temelinde muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemleri kullanma aşamasında sahip olmaları gereken becerileri tanımlama çabalarının mevcut olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık becerisine sahip olmaları; muhasebecilerin dijital sistemleri etkin bir şekilde kullanmak için ana becerilere ek olarak öğrenme-öğretme sürecinde teknolojinin kullanımı ile eleştirel değerlendirmeleri gerçekleştirebilecek yetkinliği de kazandırmada yardımcı olacaktır (Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun, 2018: 226).

Araştırmaya konu edinilen dijital muhasebe okuryazarlığının muhasebe meslek mensuplarının mesleki süreklilik, bilgi güvenliği, ekonomik ve toplumsal sorunların önüne geçilmesi noktasında önemli bir etki meydana getireceği ve muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlık düzeylerinin saptanmasının hem literatüre hem de reel sektöre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Dijital okuryazarlığın artması ölçüsünde bir bilgi sistemi olan muhasebenin ürettiği bilgiler, bir taraftan daha standart, karşılaştırılabilir, anlaşılabilir nitelikte olacak, diğer taraftan bu bilgilerin işletmelerin iç (yöneticiler, ortaklar gibi) ve dış paydaşlarının (devlet, kredi kurumları, sigorta şirketleri, satıcılar, alıcılar, sendikalar ve tüm kamuoyu gibi) alacağı kararlara olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece muhasebe hem temel işlevlerinden olan mali nitelikli işlemlerin kaydedilmesini hızlandırarak bilginin daha kolay elde edilmesine hem de makroekonominin kalkınmasına katkı sağlamış olacaktır.

2.8. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde muhasebede dijitalleşmeye ilişkin olarak literatürde yer alan ve ulaşılabilen çalışmalar aşağıdaki gibidir.

İlgili alan yazın incelendiğinde dijital muhasebe okuryazarlığı kavramına ilişkin olarak bu çalışmanın gerçekleştirildiği dönemde sadece Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018) tarafından gerçekleştirilen “Dijital Muhasebe Okuryazarlığı: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmaya ait bilgilere ulaşılmıştır.

Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada; muhasebecilerin dijital sisteme ait tutumları, bu tutumların saptanması ile dijital sistemlerin muhasebeciler açısından uygun, verimli ve etkin kullanılması için dijital muhasebe okuryazarlığının gerekliliği, bu çalışmanın amacı olarak belirtilmiştir. Anket yapılarak yürütülen bu çalışmada; muhasebecilerin dijital ürünlerin kullanımı noktasında kendilerinin yeterli olduklarını, muhasebe mesleğiyle ilgili dijital gelişimleri takip ettiklerini ve ayrıca dijital sistemin kullanılması noktasında sağlanan eğitim hizmetlerinin yeterli olmadığını beyan etmişlerdir.

Gönen ve Rasgen (2019) “Endüstri 4.0 ve Muhasebenin Dijital Dönüşümü” başlıklı çalışmada endüstri 4.0 devriminin muhasebe dönüşümü gösteren bir simülasyon gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada; endüstri 4.0 ve muhasebe sistemine etkileri, endüstri 4.0 kavramı, endüstri 4.0’ın yapısı, endüstri 4.0 ve muhasebe ilişkisi, endüstri 4.0 ve muhasebe uygulamaları, endüstri 4.0’ın muhasebe mesleğinde kullanımı, muhasebe uygulamalarında yaşanabilecek zorluklar ve riskler, muhasebe uygulamalarında örneklere ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada endüstri 4.0 yöntemlerini kullanarak entegrasyonu sağlanan bir üretim işletmesi üzerinde gerçekleştirilen simülasyon doğrultusunda üretim, paketleme ve transfer birimlerinde gerçekleşen ve internete bağlı cihazlar aracılığıyla elde edilen bilgilerin incelemesi gerçekleştirilmiştir. Muhasebe bilgi sisteminde yaşanan değişim işletme faaliyetleri doğrultusunda üretilen işlemlerin sayısının önemini ortadan kaldırmış, personel ihtiyacı duyulmadan verilerin sisteme yüklenmesini sağlamıştır.

Coşkun Arslan ve Karkacier (2019)’in gerçekleştirmiş oldukları “Dijital Dönüşüm Sürecinde Yönetim Muhasebesinin Geleceğini Etkileyen Faktörlere Kavramsal Bir Bakış” başlıklı araştırmada muhasebenin geleceğine etkide bulunan faktörler tartışılmış ve bu aşamada dijital dönüşüm sürecinin yönetim muhasebesinin geleceğini etkilemesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada dijital dönüşüm sürecine varıncaya kadar yönetim muhasebesine ait tarihsel açıdan gelişim ele alınmıştır. Çalışmada yönetim muhasebesi alanında yaşanan değişimlerin dijital dönüşüm sürecinde işletme yöneticilerinin geleceğe yönelik daha sağlıklı kararlar

alabilmeleri için ihtiyaç duyulan sayısal bilgilerin; bilişim teknolojileri kullanılarak daha hızlı ve daha doğru olarak sağlanabileceği ve işletme yöneticilerinin ihtiyaca uygun rapor elde etmeleri ve bütçe hazırlama süreçlerinin de aynı hız ve doğrulukta yürütülebileceği ifade edilmiştir.

Kurnaz, Tekbaş, Bozdoğan ve Çetin (2020) tarafından gerçekleştirilen “Dijitalleşmeyle Birlikte Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı araştırma çalışmasında, dijital dönüşümün muhasebe mesleğinin eğitim sürecine yaptığı etki ile muhasebenin eğitim sürecinde uygulama aşamasının yeterlilik durumunun irdelenmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışmada, dijital dönüşümün muhasebe eğitiminde önemli bir yer tuttuğu fakat buna karşın eğitimsel süreçte dijitalleşmenin sağladığı sistemlerin eğitim-öğretim sürecinde yeterli olarak kullanılmadığı ve organizasyonların ihtiyaç duyduğu kalifiye eleman yetiştirme noktasında bir katkının sağlanmadığı belirtilmiştir.

İşgüden Kılıç ve Anadolu (2018) tarafından gerçekleştirilen “Dijital Çağın Yarattığı Muhasebe Uygulamalarının Muhasebe Hilelerinin Önlenmesine Etkisi” başlıklı çalışmada, dijitalleşmenin arttığı çağımızda oluşturulan ve gelişim gösteren muhasebe mesleğine ait uygulamaların organizasyonda meydana gelebilecek hileleri önleme noktasında etkinlik durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada muhasebe mesleğinde yapılan hileleri önleme noktasında mevcut sistemleri kullanan muhasebeciler üzerinde çalışma gerçekleştirilmiş ve muhasebede yer alan hilelerin önlenmesi ve dijital olarak kullanılan bu uygulamaların durumuna ait bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada günümüzde muhasebe yazılımlarının ve denetim faaliyetlerinin web tabanlı hale gelmesi meslek mensuplarını oldukça memnun etmektedir. Ayrıca bu çalışmada; web tabanlı yazılımların bilgi güvenilirliğini olumlu etkilediği, kontrol ve denetimi kolaylaştırdığı, hileli işlemlerin ortaya çıkarılmasına katkı sağladığı, finansal raporlamanın daha çok şeffaflaştığı ve hileli finansal raporlama eğiliminin azaldığı yönünde görüş beyan edilmiştir.

Yılmaz Soğuksu (2020) tarafından gerçekleştirilen “Muhasebe Denetiminde Dijital Dönüşüm: Denetim Yazılımları” başlıklı çalışmada, muhasebe denetimi noktasında faydalanılan yazılımların karşılaştırılması, incelenmesi ve denetimsel açıdan eksiklikler varsa bunların ortaya konulması çalışmanın amacı olarak belirlenmiştir. Görüşme ve anket tekniğinin kullanıldığı çalışmada içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada geliştirilmesi planlanan denetim yazılımlarının ne türden

özelliklere sahip olması yönünde tavsiye niteliğinde bilgilerin yer aldığı ve bu alanda geliştirilecek uygulamalara rehberlik edeceği ifade edilmiştir.

Tektüfekçi (2017) tarafından “e-Dönüşüm Sürecinde e-Muhasebe Uygulamaları: Türkiye Örneği” başlıklı çalışmada Türkiye’deki elektronik dönüşüm (e-Dönüşüm) sürecinde, elektronik belge (e-Belge) ve elektronik defter (e-Defter) uygulamaları yasal ve türel çerçevede ele alınmış, söz konusu elektronik muhasebe (e-Muhasebe) uygulamalarına yönelik ilk ve güncel uygulama örneklerine yer verilmesi” amaçlanmıştır. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yakın zamanda e-Fatura, e-Arşiv Fatura, e-İrsaliye, e-Bilet ve e-Yolcu Listesi dışında kalan diğer belgeler ile yevmiye defteri ve defteri kebir dışındaki diğer defterler için de uygulamalar getirilebileceği ifade edilmiştir.

Türker (2018) tarafından gerçekleştirilen “Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış” başlıklı çalışmada amaç, global açıdan işletmelerin beklenti durumlarını sağlayacak global muhasebeciliğin şekillenmesine ait gelişmeleri ve çalışmaları ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, “Muhasebe Mesleğinde Küreselleşme Sürecine Bakış, Küresel Muhasebe Denetimine Bakış, Dijitalleşme Sürecine Muhasebe Mesleğinin Yaklaşımı, Monitoring Grubu’nun (Muhasebe Mesleğini İzleme Grubu) Meslekten Yeni Talepleri, Küresel Muhasebe Mesleğinin Şekillendirilmesi Stratejisi, Muhasebe IFAC (International Federation of Accountants)’ın Türkçe adıyla Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu, Mesleğinin Yeniden Şekillenmesi” kavramlarına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmada bir taraftan dijitalleşme ve yapay zeka teknolojisindeki gelişmeler, diğer taraftan dünya finansını ve muhasebe mesleğinin işleyişini belirleyen kuralları düzenleyen kurumların sermaye ve para piyasaları adına muhasebe mesleğinden beklentileri ve istekleri mesleğin geleceğinde ciddi düzeyde değişim ve dönüşüm gerekeceği ifade edilmiştir. Bu nedenle muhasebe meslek örgütlerinin; meslek mensuplarının gelecekteki formasyonlarını geliştirecek çalışmalar ve düzenlemeler yapmaları gerekliliği ortaya konulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMADA KULLANILAN MODEL VE BULGULAR

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama (betimsel) modeli kullanılmıştır. Karasar (2012)'a göre tarama modelleri, geçmişte ya da mevcut bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan; araştırmaya konu olan birey ya da nesneyi kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlamaya çalışan araştırma yaklaşımıdır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'ne (TÜRMOB) üye olan muhasebe meslek mensupları, örneklemini ise olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden, uygun örnekleme modeli esas alınarak Niğde ve Kayseri illerinde faaliyet gösteren 294 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır.

Uygun örnekleme modelinde; zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçimine özen gösterilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada veri toplama aracı olarak; Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun (2018) tarafından geliştirilen “Dijital Muhasebe Okuryazarlığı Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. “Dijital Muhasebe Okuryazarlığı Ölçeği” 31 madde olarak geliştirilmiştir. Bu soruların değerlendirilmesinde, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” ifadelerinden oluşan beş basamaklı ölçek formu kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeği oluşturan 31 maddeye ilişkin iç tutarlılık

katsayısı $\alpha=.88$ olarak hesaplanmıştır. Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun tarafından geliştirilen ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.63$ olarak bulunmuştur.

Cronbach Alfa katsayısı hesaplanırken şu aralıklar dikkate alınmıştır (Akgül ve Çevik, 2003'den aktaran, Tekbaş, Kurnaz ve Azaltun, 2018: 229):

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilir,

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirliktedir.

Bu bağlamda, dijital muhasebe okuryazarlığı ölçeğinin yüksek derecede güvenilirlikte olduğu söylenebilir. Gerçekleştirilen çalışmada iç tutarlılık katsayısı .88 olarak hesaplanmış olup, Akgül ve Çevik (2003) tarafından ortaya konan katsayı hesaplama aralığına göre dijital muhasebe okuryazarlığının yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Betimsel tarama modeli esas alınarak yürütülen bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlığı Ölçeğinden aldıkları puanlar betimsel istatistik uygulamaları ile tespit edilmiştir. Araştırmada uygulanan ölçekten elde edilen verilerinin analizinde, IBM SPSS 21.0 “Statistical Package for the Social Sciences” paket programı kullanılmış, yapılan bütün analizlerde anlamlılık düzeyi $p \leq .05$ olarak alınmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak için normal dağılım analizleri yapılmıştır. Bu analiz kapsamında ortalama puan, minimum ve maksimum puan genişliği, çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları hesaplanmıştır. (Kolmogorov-Smirnov normalite testi yapılmıştır Tabachnick ve Fidell, 2013). Yapılan test sonucunda dağılımın normal olmadığı sonucuna ulaşılmış ve bağımsız örneklem t- testinin karşılığı olan Mann-Whitney U testi ile Tek yönlü ANOVA testinin karşılığı olan Kruskal-Wallis ile analizler gerçekleştirilmiştir. Bağımsız örneklem t-testinin karşılığı olan Mann-Whitney U testinin tercih edilmesindeki amaç; iki aritmetik ortalama arasındaki anlamlılığın ortaya konulmasıdır. Örneğin, cinsiyet düzeyinde kadın ve erkek

cinsiyetlerinin dijital muhasebe okuryazarlık düzeyine etkisinin olup olmasının incelenmesi noktasında 2 aritmetik ortalama olan kadın ve erkek cinsiyetine ilişkin farklılığın ortaya konulması amaçlandığı için Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir. Bir diğer analiz olan Tek yönlü ANOVA testinin karşılığı olan Kruskal-Wallis testinin kullanılmasındaki amaç; bir seride üç ve daha fazla bağımsız ortalama arasındaki farkın ortaya konulmasıdır. Örneğin; yaş değişkeninde 4 farklı yaş grubu (30 Yaş ve Altı, 31-39 Yaş, 40-49 Yaş, 50 Yaş ve Üzeri) analize dahil edildiği için, dijital muhasebe okuryazarlık düzeyi ile yaş değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olup-olmamasının ortaya konulması amacı ile bu test gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde; muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçeğinde yer alan maddelere ve değişkenlere ilişkin vermiş oldukları cevapların istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Okuryazarlık Düzeyleri

Muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlık düzeylerinin tespitine ilişkin hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Okuryazarlık Düzeyleri Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Madde No	Madde	n	$\bar{x}$	Düzye
1	Mesleğimle ilgili kullandığım dijital sistemlerde karşılaştığım teknik sorunları nasıl çözeceğimi bilirim.	294	3,81	Katılıyorum (Yüksek)
2	Mesleğimle ilgili teknolojik gelişmeleri yakından takip ederim.	294	4,32	Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek)
3	Mesleğimle ilgili dijital ürünlerdeki/sistemlerdeki gelişmelere uyum sağlayabilmek için çaba gösteririm.	294	4,38	Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek)
4	Mesleğimle ilgili dijital ürünleri/sistemleri kullanmak hoşuma gider.	294	4,35	Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek)

5	Mesleğimi ilgilendiren dijital ürünlerdeki/sistemlerdeki desteklerim gelişmeleri	294	4,25	Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek)
6	Dijital sistemleri öğrenme amaçlı kullanma konusunda ve öğrendiklerimi sergileyebileceğim dijital öğretim materyallerini geliştirmek için gereken teknik becerilere sahip değilim.	294	2,60	Katılmıyorum (Düşük)
7	Maliye Bakanlığının dijital sistemlerini sorunsuz bir şekilde kullanabiliyorum	294	3,67	Katılıyorum (Yüksek)
8	Dijitalleşme ve teknoloji haberleri dikkatimi çekmez.	294	2,13	Katılmıyorum (Düşük)
9	Dijital sistemlerin muhasebe mesleğinde yoğun kullanımı ile birlikte muhasebe meslek mensuplarının planlı ve sürekli dijital eğitimlere ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	294	4,24	Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek)
10	Kullandığım dijital ürünleri/ sistemleri kolayca öğrenebilirim.	294	4,03	Katılıyorum (Yüksek)
11	Mesleğimle ilgili dijitalleşme ve teknoloji haberlerini izleyince gelecekle ilgili korku ve paniğe kapılıyorum.	294	2,85	Fikrim Yok (Orta)
12	Dijital sistemlerdeki verileri, gerçeklik, kurgusallık, yanlış bilgilendirme açısından irdeleyip değerlendiririm.	294	3,82	Katılıyorum (Yüksek)
13	Mesleğimle ilgili ortaya çıkan dijital sistemlere uyum aşamasında; stres, kaygı ve hata yapma korkusu gibi duygular yaşamaktayım.	294	2,95	Fikrim Yok (Orta)
14	Meslek örgütleri tarafından halihazırda verilen dijitalleşme ve teknoloji eğitimleri dijital sistemleri verimli şekilde kullanmam için yeterlidir.	294	3,31	Fikrim Yok (Orta)
15	Dijital Sistemlerin yaratıcılığımı engellediğini düşünüyorum.	294	2,69	Fikrim Yok (Orta)
16	Dijital sistemlerde sunulan fikir, bilgi ve haberleri amaçları, işlevleri ve özellikleri	294	3,80	Katılıyorum (Yüksek)

	bakımından ayırt edebilirim			
17	Dijital sistemlerin doğuracağı sorunları belirleyerek bunlardan korunma konusunda önlemler alırım.	294	3,73	Katılıyorum (Yüksek)
18	Düşündüğümde daha uzun süre dijital sistemler üzerinde zaman geçiriyorum.	294	3,70	Katılıyorum (Yüksek)
19	Dijital sistemlerin bilgiye ulaşmada hızlı ve kolay bir yöntem olduğunu düşünüyorum.	294	4,02	Katılıyorum (Yüksek)
20	Dijital sistemlerde yer alan verileri; okumak, anlamak, kullanmak ve yönetebilmek için yeni bir eğitime ihtiyacım yoktur.	294	2,66	Fikrim Yok (Orta)
21	Dijital sistemlerdeki bilgi ve verilere sorgusuz şekilde güvenirim.	294	3,02	Fikrim Yok (Orta)
22	Dijital sistemlerin dışında alternatif bir bilgi kaynağı ararım ve kullanırım.	294	3,88	Katılıyorum (Yüksek)
23	Dijital sistemlerin mesleğimde bilgiye ulaşma ve yönlendirmede etkili bir araç olduğunu düşünüyorum.	294	4,15	Katılıyorum (Yüksek)
24	Dijital sistemlerin mesleğimi kolaylaştıran bir araç olduğunu düşünüyorum.	294	4,18	Katılıyorum (Yüksek)
25	Dijital sistemlerin bağımlılık yaptığını ve sosyallikten uzaklaştırdığını düşünüyorum.	294	3,37	Fikrim Yok (Orta)
26	Dijital okuryazarlık becerilerimi geliştirmek için eğitim almak istiyorum.	294	3,85	Fikrim Yok (Orta)
27	Gelecekte işverenler tarafından dijital sistemleri iyi kullanabilen ve becerilere sahip muhasebecilerin tercih edileceğini düşünüyorum.	294	4,29	Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek)
28	Muhasebe mesleğinin sadece kağıt, kalem gibi geleneksel yöntemlerden ibaret olmadığını ve gün geçtikçe dijital sistemlerin daha önem kazanacağını düşünüyorum.	294	4,36	Kesinlikle Katılıyorum (Çok Yüksek)

29	Dijital sistemlerdeki verileri kullanabilme, sorgulama, yönetebilme ve eleştirel bir biçimde değerlendirme yetkinliğine sahibim.	294	4,06	Katılıyorum (Yüksek)
30	Dijitalleşme neticesinde muhasebe eğitimlerinin değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	294	4,17	Katılıyorum (Yüksek)
31	Dijitalleşme ışığında muhasebe mesleğini; düşünce, eğitim, kültür ve teknoloji gibi alanlarda A'dan Z'ye yeniden inşa ederek geleceğe hazırlayacak yeni bir eğitim modelini desteklerim.	294	4,20	Katılıyorum (Yüksek)
Genel Ortalama		294	3,70	Katılıyorum (Yüksek)

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlığı ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplara ilişkin aritmetik ortalama puanlarının hesaplanmasında şu aralıklar temel alınmıştır: Kesinlikle Katılmıyorum ($1.00 < \bar{X} \leq 1.80$), Katılmıyorum ($1.81 < \bar{X} \leq 2.60$), Fikrim Yok ($2.61 < \bar{X} \leq 3.40$), Katılıyorum ($3.41 < \bar{X} \leq 4.20$), Kesinlikle Katılıyorum ($4.21 < \bar{X} \leq 5.00$).

Tablo 2'deki analiz sonuçlarına göre:

Dijital muhasebe okuryazarlık puan ortalamalarının en düşük ($\bar{X}=2.13$) olduğu maddenin “Dijitalleşme ve teknoloji haberleri dikkatimi çekmez.” maddesi (8. Madde) olduğu tespit edilmiştir. Dijital muhasebe okuryazarlık puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ($\bar{X}=4.38$) ise “Mesleğimle ilgili dijital ürünlerdeki/sistemlerdeki gelişmelere uyum sağlayabilmek için çaba gösteririm.” (3. Madde) maddesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri, toplam 2 maddede düşük (Katılmıyorum) ($1.81 < \bar{X} \leq 2.60$) düzeyde, 8 maddede orta (Fikrim Yok) ($2.61 < \bar{X} \leq 3.40$) düzeyde, 14 maddede yüksek (Katılıyorum) ($3.41 < \bar{X} \leq 4.20$) düzeyde ve 7 maddede çok yüksek (Kesinlikle Katılıyorum) ($4.21 < \bar{X} \leq 5.00$) düzeyindedir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda, muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyi puan ortalamalarının yüksek düzeyde (Katılıyorum) ($3.41 < \bar{X} \leq 4.20$) olduğu şeklinde tespit edilmiştir. Katılımcıların ölçek maddelerine verdiği yanıtlar incelendiğinde; 2. maddenin ve 8. maddenin birbirine tezatlık meydana getiren bir durum oluşturduğu görülmektedir. Muhasebe meslek

mensuplarının meslekleriyle ilgili meydana gelen teknolojik gelişmeleri yakından çok yüksek bir düzeyde takip etmesine karşın, dijitalleşme ve teknoloji haberlerine ise kayıtsız kaldıkları gözlenmiştir. Bu sonucun elde edilmesinde ise muhasebe meslek mensuplarının sadece kendi meslek hayatlarına etki edecekleri gelişmeleri dikkate aldıkları söylenebilir.

3.6. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

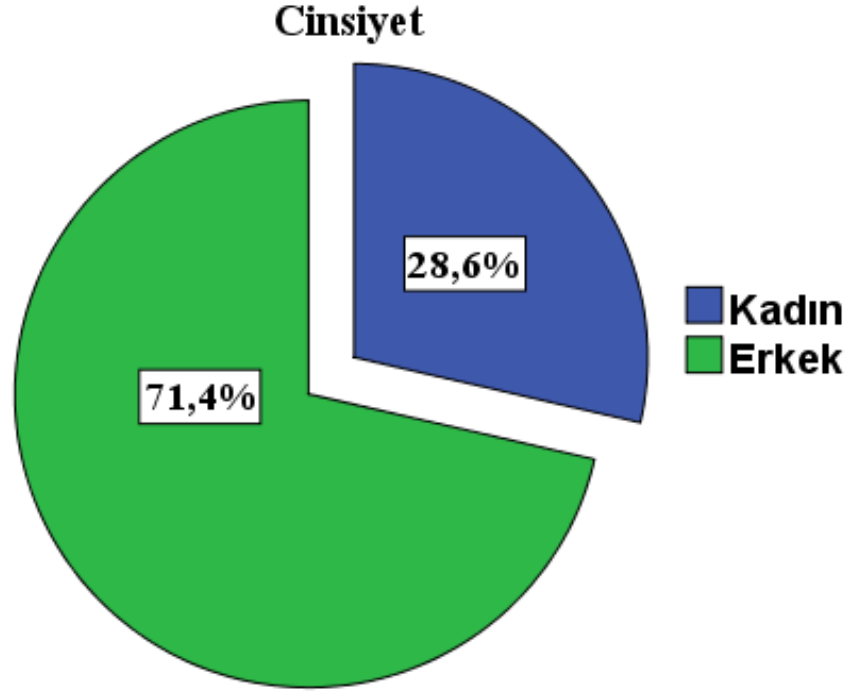
Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular ile ilgili hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. *Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular*

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss	
Cinsiyet	Kadın	84	28,6	1,71	,452
	Erkek	210	71,4		
	Toplam	294	100		

Tablo 3 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmaya katılan katılımcıların % 71,4'ü erkek, % 28,6'sı ise kadındır. Araştırmaya ilişkin elde edilen bu bulgu doğrultusunda Türkiye'de muhasebe meslek mensuplarının büyük çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu düşünülmektedir. Muhasebe mesleğinin daha çok bir erkek mesleği olarak görülmesi nedeniyle bu mesleğin temsilcilerinin büyük çoğunluğunun erkeklerden meydana geldiği söylenebilir.

Katılımcıların cinsiyet dağılımlarına ilişkin grafik Şekil 1'de verilmiştir.

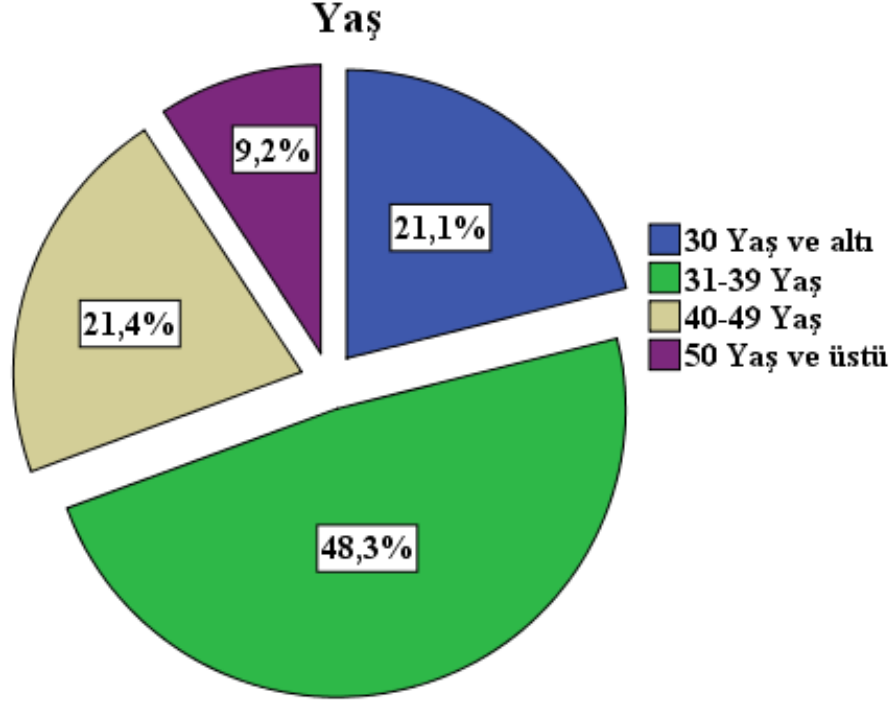
Şekil 1. Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyet Dağılımına İlişkin Grafik

Muhasebe meslek mensuplarının yaş değişkenine ilişkin bulgular ile ilgili hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Yaş	30 Yaş ve Altı	62	21,1	2,19 ,871
	31-39 Yaş	142	48,3	
	40-49 Yaş	63	21,4	
	50 Yaş ve Üzeri	27	9,2	
Toplam	294	100		

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun % 48,3'ünün 31-39 yaş, % 21,4'ünün 40-49 yaş, % 21,1'inin 30 yaş ve altı, % 9,2'sinin 50 yaş ve üzerinde oldukları görülmektedir. Katılımcıların yaş düzeylerine ilişkin dağılım grafiği Şekil 2'de yer almaktadır. Meslek mensuplarının yaklaşık yarısına yakını (% 48,3) 31-39 yaş aralığındadır. 50 yaş ve üzeri meslek mensuplarının mesleği icra etmekte zorlandıkları veya istek ve gereksinimlerinin en üst noktasına (yani doyum noktasına) geldikleri için mesleklerini bıraktıkları söylenebilir.

Şekil 2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaş Düzeyi Dağılımına İlişkin Grafik

Muhasebe meslek mensuplarının öğrenim düzeyi değişkenine ilişkin bulgular ile ilgili hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

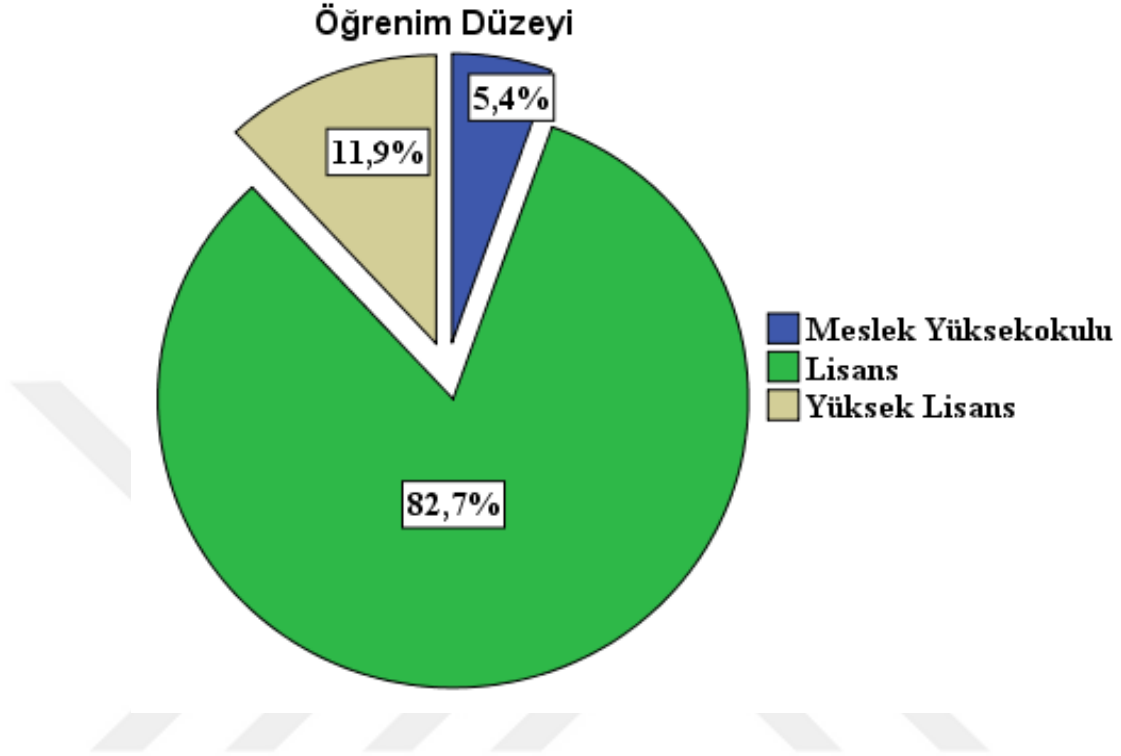
Tablo 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Öğrenim Düzeyi	Meslek Yüksekokulu	16	5,4	
	Lisans	243	82,7	3,06
	Yüksek Lisans	35	11,9	
	Toplam	294	100	

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun yani % 82,7'sinin "Lisans" mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 5,4'inin Meslek Yüksekokulu ve % 11,9'unun Yüksek Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların % 11,9'unun Yüksek Lisans düzeyinde öğrenim seviyesine sahip oldukları dikkate alındığında, muhasebe meslek mensuplarının mesleki anlamda akademik bilgi düzeylerinin oldukça iyi olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların yüksek lisans yapmasına karşın doktora

yapmamalarının nedeni, doktora için gerekli dil puanının sağlanmasının zorluğu ve doktora programının yüksek lisansa kıyasla daha uzun bir süreci gerektirmesidir.

Katılımcıların öğrenim düzeylerine ilişkin dağılım grafiği Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. Muhasebe Meslek Mensuplarının Öğrenim Düzeyi Dağılımına İlişkin Grafik

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki unvan değişkenine ilişkin bulgular ile ilgili hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

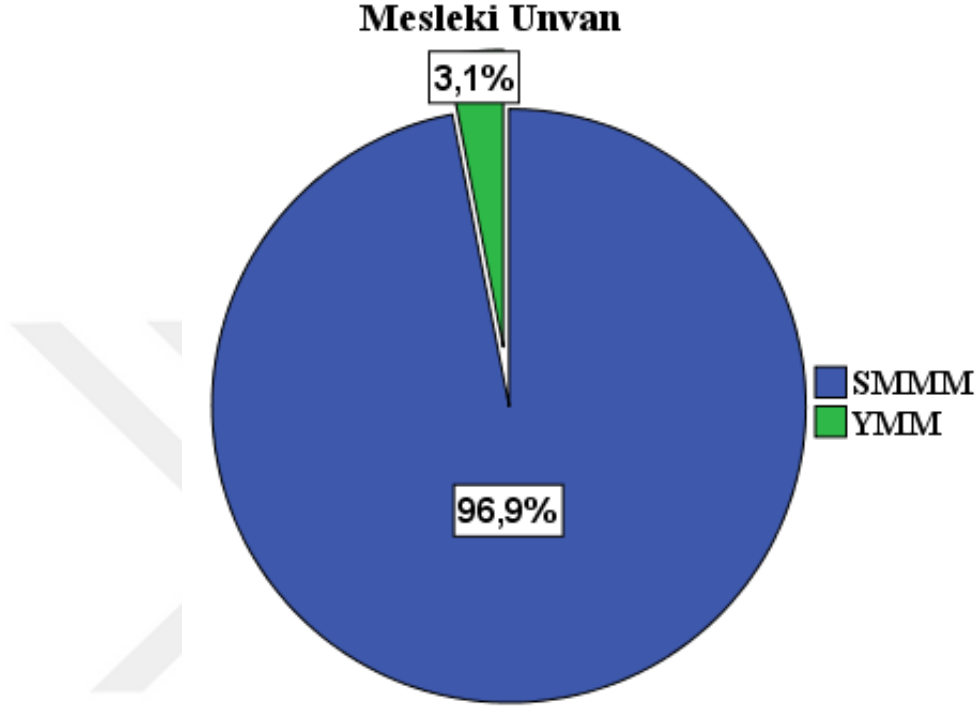
Tablo 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Unvan Değişkenine İlişkin Bulgular

	Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Mesleki Unvan	SMMM	285	96,9	2,03	,173
	YMM	9	3,1		
	Toplam	294	100		

Tablo 6’da yer alan istatistiksel veriler incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun (% 96,9) Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve % 3,1’inin Yeminli Mali Müşavir unvanına sahip olduğu görülmektedir. Türkiye’de faaliyet gösteren meslek mensuplarının çok önemli bir kısmının Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olarak mesleklerini icra etmelerinin en önemli nedeni, Yeminli Mali Müşavir sıfatının

elde edilmesinin uzun ve zor bir süreci gerektirmesidir. Ayrıca yasaların ve muhasebe kuramının sürekli değişkenlik göstermesi olarak da ifade edilebilir.

Katılımcıların mesleki unvanlarına ilişkin dağılım grafiği Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Unvan Dağılımına İlişkin Grafik

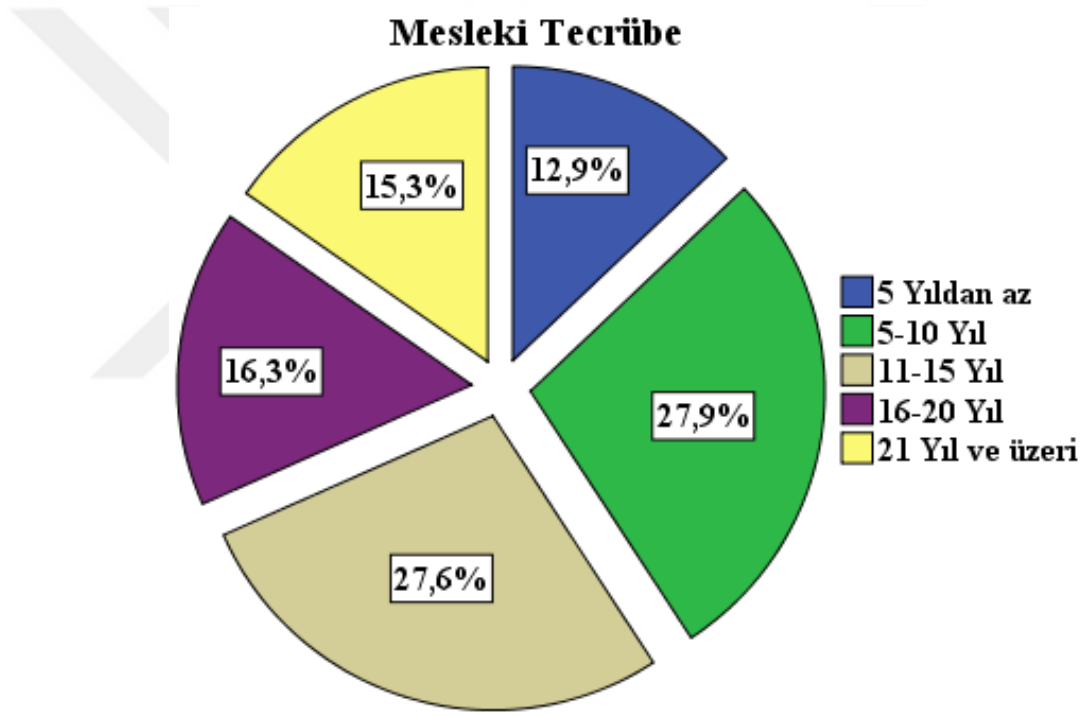
Muhasebe meslek mensuplarının mesleki tecrübe değişkenine ilişkin bulgular ile ilgili hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 7. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tecrübe Değişkenine İlişkin Bulgular

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Mesleki Tecrübe	5 Yıdan Az	12,9	2,93	1,25
	5-10 Yıl	27,9		
	10-15 Yıl	27,6		
	15-20 Yıl	16,3		
	21 Yıl ve Üzeri	15,3		
Toplam	294	100		

Tablo 7’de yer alan veriler incelendiğinde, katılımcıların % 27,9’unun 5-10 yıl, % 27,6’sının 10-15 yıl, % 16,3’ünün 15-20 yıl, % 15,3’ünün 21 yıl ve üzeri, % 12,9’unun 5 yıldan az bir mesleki tecrübeye sahip oldukları görülmektedir. Bu yüzdeler oranlarına bakılarak araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının uzun süredir bu mesleği icra ettikleri söylenebilir. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki tecrübe durumları ve teknolojide son 10 yılda meydana gelen hızlı değişimler de göz önüne alındığında, araştırmaya katılan bireylerin mesleklerinde meydana gelen dijital dönüşümler hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir.

Katılımcıların mesleki tecrübelerine ilişkin dağılım grafiği Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Tecrübe Dağılımına İlişkin Grafik

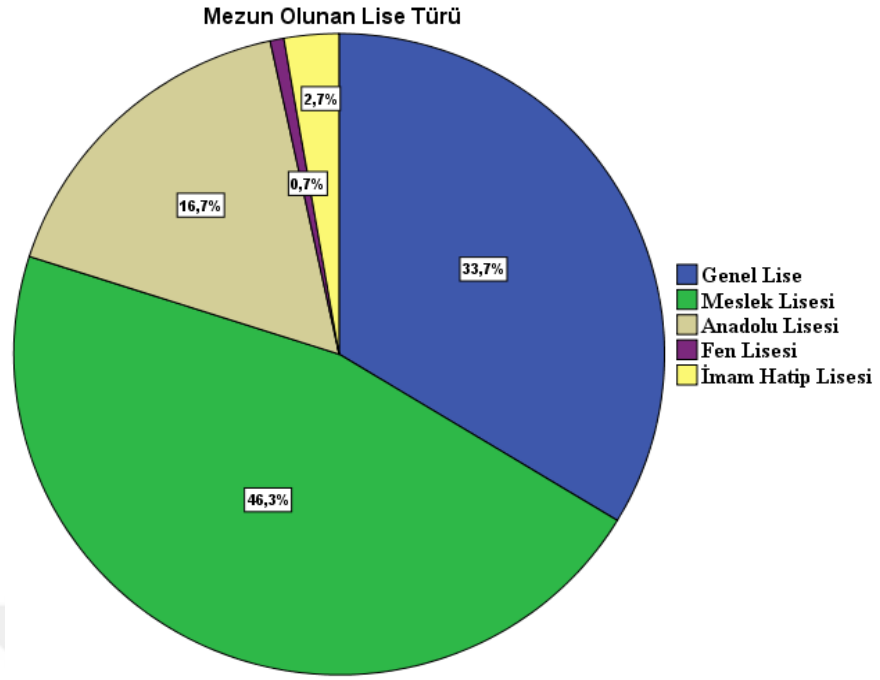
Muhasebe meslek mensuplarının mezun olunan lise türü değişkenine ilişkin bulgular ile ilgili hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 8. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss	
Mezun Olunan Lise Türü	Genel Lise	99	33,7	1,96	1,00
	Meslek Lisesi	136	46,3		
	Anadolu Lisesi	49	16,7		
	Fen Lisesi	2	0,7		
	İmam Hatip Lisesi	8	2,7		
	Toplam	294	100		

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların mezun oldukları lise türüne ilişkin olarak büyük çoğunluğunun (% 46,3) meslek lisesi mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların mezun oldukları diğer lise türleri ise sırasıyla; Genel Lise % 33,7, Anadolu Lisesi % 16,7, Fen Lisesi % 0,7 ve İmam Hatip Lisesi % 2,7'dir. Katılımcıların mezun oldukları lise türüne ilişkin veriler ışığında, katılımcıların mezun oldukları lise türünün büyük çoğunlukla mesleki tercihleri üzerinde etki meydana getirdiği söylenebilir. Katılımcıların çok düşük bir bölümünün Fen Lisesi ve İmam Hatip Lisesi mezunu olduğu dikkat çeken bir diğer veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların Fen Lisesi ve İmam Hatip Lisesi mezuniyetine sahip olmasına karşın, muhasebe mesleğini tercih etmelerinde aile bireylerinin bu mesleği icra etmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca günümüz şartlarında pek çok bireyin mezun olduğu bölüme ilişkin olarak iş bulmakta zorlanması göz önüne alındığında, mezun olunan lise türünden farklı bir alanda meslek icra etmenin bir diğer nedeni olarak da belirtilebilir.

Katılımcıların mezun oldukları lise türüne ilişkin dağılım grafiği Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mezun Oldukları Lise Türü Dağılımına İlişkin Grafik

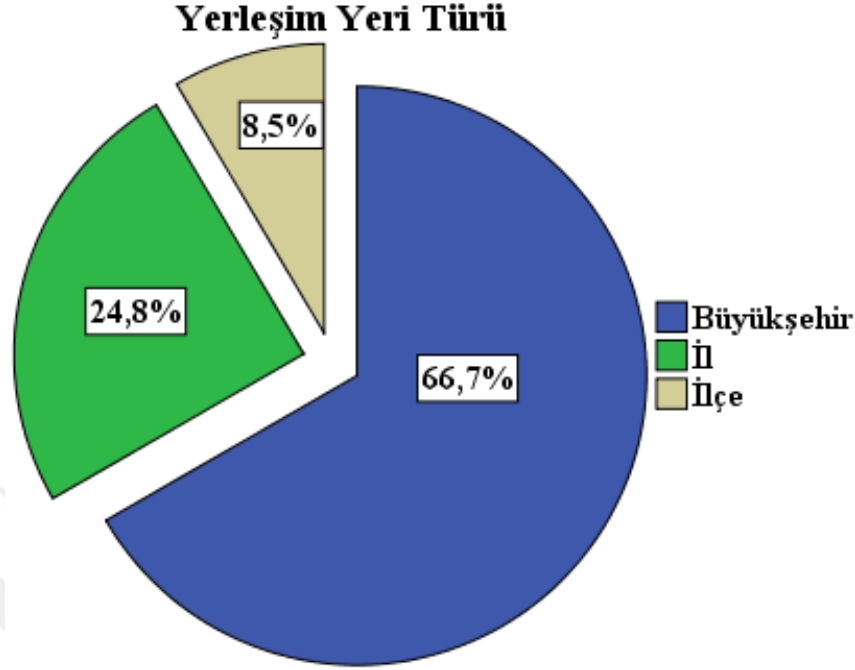
Muhasebe meslek mensuplarının yerleşim yeri türü değişkenine ilişkin bulgular ile ilgili hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 9. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yerleşim Yeri Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Yerleşim Yeri	Büyükşehir	196	66,7	1,42 ,644
	İl	73	24,8	
	İlçe	25	8,5	
	Toplam	294	100	

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların yarıdan fazlasının (% 66,7) büyükşehirde, % 24,8'inin ilde ve % 8,5'inin ilçede mesleğini icra ettiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun büyükşehirde mesleğini icra etmelerinde, büyükşehirlerin iş imkanları açısından il ve ilçelere kıyasla daha fazla olanağa sahip olmasının etkili olduğu söylenebilir. Buna ek olarak, büyükşehirlerin kalifiye eleman sağlama noktasında önemli bir katkı sağlamasının da bu farklılığın meydana gelmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların yerleşim yeri türüne ilişkin dağılım grafiği Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yerleşim Yeri Dağılımına İlişkin Grafik

3.7. Katılımcıların Dijital Sistemlere İlişkin Görüşleri

Dijital sistemlerin meslek mensuplarının hayatlarında ve mesleklerini icra etme sürecindeki önem derecesini değerlendirmeye yönelik hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 10. *Dijital Sistemlerin Hayatınızdaki ve Mesleğinizdeki Önem Derecesini Değerlendirir Misiniz? Sorusuna İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları*

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Hiç Önemli Değil	7	2,4	4,54	,856
Önemli Değil	5	1,7		
Biraz Önemli	14	4,8		
Önemli	64	21,8		
Son Derece Önemli	204	69,4		
Toplam	294	100		

Tablo 10 incelendiğinde, muhasebe meslek mensupları için dijital sistemlerin hayatlarında ve mesleklerinde son derece önemli olduğu, katılımcıların büyük

çoğunluğu (% 69,4) tarafından ifade edilmiştir. Dijital sistemlerin muhasebe meslek mensuplarının hayatlarındaki ve mesleklerindeki önem derecesine ilişkin diğer görüşler ise sırasıyla; hiç önemli değil % 2,4, önemli değil % 1,7, biraz önemli % 4,8 ve önemli % 21,8 olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçeğin genelinde bu maddeye ilişkin aritmetik ortalama puanı ile ilgili bulgu da göz önüne alındığında, dijital sistemlerin önem derecesine ilişkin görüşlerin çok yüksek ($\bar{X} = 4.54$) olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu katılımcıların görüşlerini desteklemektedir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, dijital sistemlerin muhasebe meslek mensuplarının mesleki hayatlarını icra etmeleri aşamasında hayati bir öneme sahip olduğu göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alıp-almadıklarının tespitine yönelik hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 11. *Dijital Sistemleri Etkin ve Verimli Kullanmak İçin Eğitim Aldınız Mı? Sorusuna İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları*

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Evet	122	41,5	1,56	,493
Hayır	172	58,5		
Toplam	294	100		

Tablo 11 incelendiğinde, katılımcıların yarıdan fazlasının (% 58,5) dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim almadıkları tespit edilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemleri etkin ve verimli kullanma konusunda eğitim almamalarının mesleğe adım attıkları ilk zamanlarda çeşitli sorunlarla karşılaştıkları ve bu yaşadıkları sorunları aşma noktasında kişisel çabaların etkili olduğu düşünülmektedir. Bu durum, meslek mensuplarının lise ve özellikle üniversitelerde aldıkları derslerin (dijital ortamda) yetersizliği ve programların önemli derecede teoride kalmasının göz ardı edilmemesi gereken bir sorun olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Zira eğitim hayatında sağlanan bilgiler uygulamaya dönüşmediği sürece edinilen bilgiler kalıcı olmamakta ve muhasebe mesleğini icra edenlerin meslek hayatının ilk yıllarında bocalamalarına neden olabilmektedir. Tablo 12’de yer alan bulguların bu görüşü desteklediği düşünülmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının yeni teknoloji ve dijital sistemleri nasıl öğrendiklerinin tespitine ilişkin hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 12. *Yeni Teknoloji ve Dijital Sistemleri Nasıl Öğrenirsiniz? Sorusuna İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları*

Özellik	Frekans (f)	Yüzde (%)	$\bar{x}$	Ss
Üniversite Eğitimi	24	8,2	4,04	1,63
Arkadaşlar ve Aile	15	5,1		
Online Materyal, Örneğin Youtube	98	33,3		
Deneme ve Yanılma Üzerine	43	14,6		
Hiçbir Şey Yapmıyorum	18	6,1		
Meslek Örgütlerinin Verdiği Eğitimlere Katılıyorum	96	32,7		
Toplam	294	100		

Tablo 12 incelendiğinde, yeni teknoloji ve dijital sistemleri öğrenme noktasında muhasebe meslek mensuplarının birincil başvuru kaynağının online materyaller (% 33,3) ve meslek örgütlerinin verdiği eğitimler (% 32,7) olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan veriler değerlendirildiğinde, muhasebe meslek mensuplarının yeni teknoloji ve dijital sistemleri öğrenme noktasında deneme ve yanılmalar (% 14,6) gerçekleştirerek sistemleri öğrenmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Bu oranlara bakılarak, muhasebe meslek mensuplarına lisans düzeyinde eğitim verilme oranının düşük düzeyde olması sonucunun Tablo 11’de yer alan bulgularla örtüştüğü görülmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinde kullanılan dijital sistemleri memnuniyet ve işlerini kolaylaştırma açısından değerlendirmelerine ilişkin katılımcı görüşlerinin tespitine yönelik hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 13. *Muhasebe Mesleğinde Kullanılan Dijital Sistemleri Memnuniyet ve İşlerinizi Kolaylaştırma Açısından Değerlendirmelerine İlişkin Katılımcı Görüşlerine Ait Frekans Sonuçları*

İfade	Hiç Önemli Değil		Önemli Değil		Biraz Önemli		Önemli		Son Derece Önemli		$\bar{x}$	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
e-Fatura	16	5,4	4	1,4	21	7,1	40	13,6	213	72,4	4,46	1,06
e-Defter	13	4,4	6	2,0	16	5,4	46	15,6	213	72,4	4,50	1,00
İnternet Vergi Dairesi	7	2,4	6	2,0	9	3,1	33	11,2	239	81,3	4,67	,823
Defter Beyan Sistemi	19	6,5	10	3,4	10	3,4	43	14,6	212	72,1	4,43	1,14
e-Beyanname	8	2,7	6	2,0	8	2,7	31	10,5	241	82	4,67	,852
İnteraktif Vergi Dairesi	8	2,7	4	1,4	12	4,1	34	11,6	236	80,3	4,65	,847
e-Tebliğat	14	4,8	10	3,4	11	3,7	34	11,6	225	76,5	4,52	1,05

Tablo 13 incelendiğinde, muhasebe mesleğinde kullanılan dijital sistemleri memnuniyet ve işlerini kolaylaştırma açısından; e-Fatura % 72,4, e-Defter % 72,4, İnternet Vergi Dairesi % 81,3, Defter Beyan Sistemi % 72,1, e-Beyanname % 82, İnteraktif Vergi Dairesi % 80,3 ve e-Tebliğat % 76,5 düzeyinde bu sistemlerin son derece önemli olduğu yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. İlgili maddeye ilişkin aritmetik ortalama puanları da incelendiğinde, belirtilen sistemlerin katılımcılar açısından çok yüksek düzeyde ($4.21 < \bar{X} \leq 5.00$) bir önem derecesine sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, dijital sistemlerin muhasebe meslek mensuplarına iş hayatlarında önemli derecede özellikle mali ve zaman yönünden kolaylık sağladığı bir gerçektir.

3.8. Araştırma Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının cinsiyet değişkenine ilişkin hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 14. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	84	145.53	12224.50	8654.500	.801
Erkek	210	148.29	31140.50		

Tablo 14 incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olmadığı ($U=8654.500, p>.05$) görülmektedir. Bu kapsamda cinsiyetin dijital muhasebe okuryazarlığı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Dijital muhasebe okuryazarlığı ile cinsiyet değişkeni arasında farkın meydana gelmesinde; dijital okuryazarlığın herhangi bir cinsiyet olgusundan farklı olarak bireysel açıdan dijital sistemlerin kullanımı, dijital sistemlerden gelen bilgilerin anlamlandırılması ve yorumlanması süreçlerini içerisinde barındırmanın etkili olduğu düşünülmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının yaş değişkenine göre hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 15. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Yaş Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
30 Yaş ve Altı	62	157.27	3	1.36	.716
31-39 Yaş	142	147.40			
40-49 Yaş	63	141.10			
50 Yaş ve Üzeri	27	140.56			

Tablo 15'te yer alan yaş değişkeni ile dijital muhasebe okuryazarlıklarına ilişkin istatistiksel analizler incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının yaş düzeyleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı ($\chi^2(sd=3, n=294)=.716, p>.05$) görülmektedir. Araştırmanın bu alt problemine ilişkin söz konusu bulgu göz önüne alındığında, yaş düzeyinin dijital muhasebe okuryazarlığı üzerinde önemli bir etki meydana getirmediği söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının, öğrenim düzeyi ile ilişkisini ortaya koyan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 16. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Öğrenim Düzeyine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Öğrenim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Meslek	16	156.09	2	1.70	.428
Yükseköğretim					
Lisans	243	149.40			
Yüksek Lisans	35	130.41			

Tablo 16 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının öğrenim düzeyleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı $\chi^2(sd=2,n=294)=1.70$, $p>.05$) görülmektedir. Bu durum değerlendirildiğinde muhasebe meslek mensuplarının öğrenim düzeylerinin dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri üzerinde önemli bir etki meydana getirmediği söylenebilir. Yükseköğretim kurumlarında işlenen derslerin büyük çoğunlukla benzerlik göstermesi ve uygulamadan önemli oranda kopuk olması nedeniyle böyle bir sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının, mesleki unvan değişkenine göre hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 17. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Mesleki Unvan Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Mesleki Unvan	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
SMMM	285	148,35	42281,00	1039,000	.332
YMM	9	12,44	1084,00		

Tablo 17 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının mesleki unvanları ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı ($U=1039,000,p>.05$) görülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki unvanlarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri üzerinde bir etki oluşturmadığı dileyebilir. İster SMMM, isterse YMM olsun söz konusu bu meslek mensuplarının yükseköğretim sürecinde ortak bir müfredat dahilinde eğitim aldıkları, mesleğe başladıktan sonraki süreçte de ortak sistemleri kullanmaları nedeniyle böyle bir sonucun elde edildiği söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının mesleki tecrübe değişkenine göre hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 18. *Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Mesleki Tecrübe Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları*

Mesleki Tecrübe	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
5 Yıldan Az	38	129.36	4	3.23	.520
5-10 Yıl	82	144.02			
11-15 Yıl	81	150.08			
16-20 Yıl	48	161.22			
21 Yıl ve Üzeri	45	149.88			

Tablo 18 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının mesleki tecrübeleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı $\chi^2(sd=4,n=294)=3.23, p>.05$ görülmektedir. Bu sonuç, muhasebe meslek mensuplarının mesleki tecrübelerinin dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri üzerinde bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Edinilen bu sonuç, dijital sistemlerde meydana gelen değişmelerin bütün muhasebe meslek mensupları arasında ortak bir paydada öğrenilme düzeylerinin aynı anda gerçekleşmesinin etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Tablo 10’da yer alan, yeni teknoloji ve dijital sistemleri öğrenme noktasında muhasebe meslek mensuplarının birincil başvuru kaynağının online materyaller (% 33,3) ve meslek örgütlerinin verdiği eğitimler (% 32,7) olması bu görüşü destekler niteliktedir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının mezun olunan lise türü değişkenine ilişkin hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 19. *Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları*

Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Genel Lise	99	136.82	4	2.63	.622
Meslek Lisesi	136	152.33			
Anadolu Lisesi	49	153.27			
Fen Lisesi	2	183.75			
İmam Hatip Lisesi	8	153.13			

Tablo 19 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının mezun oldukları lise türü ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı $\chi^2(sd=4,n=294)=2.63,p>.05)$ görülmektedir. Mezun olunan lise türü değişkenine ilişkin bulgular göz önüne alındığında, muhasebe meslek mensuplarının mezun oldukları lise türünün dijital okuryazarlık düzeyleri üzerinde etki meydana getirmediği tespit edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumlarında verilen ders içeriklerinin çoğunlukla benzer olmasının ve meslek liselerinin bu alanda verdiği eğitimin yetersiz olmasının bu sonucu meydana getirdiği söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının yerleşim yeri değişkenine göre hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 20. *Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları*

Yerleşim Yeri	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Büyükşehir	196	145.89	2	.301	.860
İl	73	149.22			
İlçe	25	155.12			

Tablo 20 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının yerleşim yeri türü ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı $\chi^2(sd=2,n=294)=.301, p>.05)$ görülmektedir. Bu sonuç dahilinde muhasebe meslek mensuplarının yerleşim yeri türünün dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri üzerinde bir etki meydana getirmediği tespit edilmiştir. İlgili değişkene ilişkin sonucun meydana gelmesinde, günümüzde teknolojik gelişmelerin bölgesel farklılıklardan etkilenmemesi, internete erişim oranının günümüzde köylere kadar ulaşmış olması ve dijital sistemlerin kullanım durumlarının global olarak ortak kaynaklardan meydana gelmesi etkili olmuştur.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının dijital sistemlerin hayatlarındaki ve mesleklerindeki önem derecesi değişkenine göre hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 21. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Dijital Sistemlerin Hayatlarındaki ve Mesleklerindeki Önem Derecesi Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Önem Derecesi	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Hiç Önemli Değil	7	138.50	4	17.46	.002*
Önemli Değil	5	116.00			
Biraz Önemli	14	159.89			
Önemli	64	110.15			
Son Derece Önemli	204	159.45			

p≤.05

Önem Derecesi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Önemli	64	100.55	6435.50	4355.500	.000*
Son Derece Önemli	204	145.15	29610.50		

p≤.05

Tablo 21 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemlerin hayatlarındaki ve mesleklerindeki önem derecesi ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu $\chi^2(sd=4,n=294)=17.6$, $p\leq.05$) tespit edilmiştir. Oluşan farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için gruplar arasında Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda; dijital sistemlerin hayatlarındaki ve mesleklerindeki önem derecesinin son derece önemli olduğu yönünde görüş belirten muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin, dijital sistemlerinin hayatlarında ve mesleklerinde önemli olduğu yönünde görüş belirten muhasebe meslek mensuplarına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dijital sistemlerin hayatlarında ve mesleki hayatlarında önem derecesini bilen muhasebe meslek mensuplarının bunları kullanma, değerlendirme ve yorumlama noktasında daha bilinçli olmalarının bu sonucun meydana gelmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alma değişkenine göre hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 22. *Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Dijital Sistemleri Etkin ve Verimli Kullanmak İçin Eğitim Alma Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları*

Eğitim Aldınız Mı?	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evet	122	159.30	19434.00	9053.000	.045*
Hayır	172	139.13	23931.00		

p≤.05

Tablo 22 incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alma durumları ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu (U=9053.000,p≤.05) tespit edilmiştir. Dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alan muhasebe meslek mensuplarının dijital okuryazarlık muhasebe okuryazarlık düzeylerinin, almayanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen bulgu ışığında, bu sonucun meydana gelmesinde dijital sistemleri etkin ve verimli kullanma noktasında verilen eğitimlerin, bireylerin dijital sistemleri kullanırken bilgiye erişme, bilgiyi yorumlama ve bu bilgileri sentezleme becerileri kazanmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ölçek ortalamalarının yeni teknoloji ve dijital sistemleri nasıl öğrendikleri değişkenine göre hazırlanan tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 23. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijital Muhasebe Okuryazarlık Ölçek Ortalamalarının Yeni Teknoloji ve Dijital Sistemleri Nasıl Öğrendikleri Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Nasıl Öğrenirsiniz?	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Üniversite Eğitimi	24	181.29			
Arkadaşlar ve Aile	15	190.37			
Online Materyal	98	125.16			
Deneme ve Yanılma Üzerine	43	131.58	5	18.73	.002*
Hiçbir Şey Yapmıyorum	18	148.47			
Meslek Örgütlerinin Verdiği Eğitimlere Katılıyorum	96	162.10			

p≤.05

Nasıl Öğrenirsiniz?	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Üniversite Eğitimi	24	79.48	1907.50	744.500	.005*
Online Materyal	98	57.10	5595.50		
Üniversite Eğitimi	24	40.60	974.50		
Deneme ve Yanılma Üzerine	43	30.31	1303.50	357.500	.038*
Arkadaşlar ve Aile	15	78.43	1176.50	413.500	.006*
Online Materyal	98	53.72	5264.50		
Arkadaşlar ve Aile	15	37.70	565.50		
Deneme ve Yanılma Üzerine	43	26.64	1145.50	199.500	.029
Online Materyal	98	85.01	8331.00		
Meslek Örgütlerinin Verdiği Eğitimlere Katılıyorum	96	110.25	10584.00	3480.000	.002*
Deneme ve Yanılma Üzerine	43	59.40	2554.00		
Meslek Örgütlerinin Verdiği Eğitimlere Katılıyorum	96	74.75	7176.00	1608.000	.038*

p≤.05

Tablo 23 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının yeni teknoloji ve dijital sistemleri nasıl öğrendikleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu $\chi^2(sd=5.n=294)=18.73$, $p\leq.05$ tespit edilmiştir. Oluşan farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla bütün gruplar arasında Mann-Whitney U Testi yapılmış olup, yapılan

istatistiksel analiz sonucunda; yeni teknoloji ve dijital sistemleri, “Üniversite Eğitimi” ile öğrenen meslek mensuplarının “Online Materyal” ve “Deneme Yanılma Üzerine” öğrenen meslek mensuplarına kıyasla, “Arkadaşlar ve Aile” ile öğrenenlerin “Online Materyal” ve “Deneme Yanılma Üzerine” ile öğrenenlere kıyasla, “Meslek Örgütlerinin Verdiği Eğitimlere Katılarak” öğrenen meslek mensuplarının “Online Materyal” ve “Deneme Yanılma Üzerine” öğrenenlere kıyasla dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, ilgili sonuçların meydana gelmesinde bireylerin yüz yüze bire bir eğitim aracılığı ile öğrendikleri bilgilerin daha kalıcı olması, eğitim sırasında bilişsel düzeyde yaşadıkları sorunları o an çözüme kavuşturma adına sorular sorabilmeleri ve birincil ilişkilerin öğrenme düzeyini arttırmasının etkili olduğu söylenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde hayatın her evresinde kullanım alanı genişleyen dijital sistemler, hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. İçinde bulunduğumuz bu dönemde, mekandan bağımsız bir şekilde hayata dair pek çok işlem dijital olarak gerçekleştirilmektedir. Hayatın her evresinde yer alan dijital sistemler, muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra etmeleri aşamasında da büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Günümüzde muhasebe mesleğinde dijital sistemlerin sağladığı bu kolaylıklar, muhasebe meslek mensuplarına iyi birer dijital muhasebe okuryazarı olma sorumluluğunu da yüklemektedir. Dijital muhasebe okuryazarlığı, dijital sistemde bilgilere ulaşma, ulaşılan bilgileri yorumlama ve bu bilgilerden yeni bilgiler üretme süreçlerinin bütününe kapsamaktadır. Yaşadığımız çağda küresel çapta büyük bir bilgi deryası haline gelen dijital ortamlarda en doğru bilgiye ulaşma noktasında genelde dijital okuryazarlık özel de ise dijital muhasebe okuryazarlığının önemi son derece büyüktür. Günümüzde birçok işlemin ancak dijital ortamda gerçekleştirilebilmesi kimi zamanda gerçekleştirilme zorunluluğu, dijitalleşmenin hayatımızdaki yerinin gittikçe artmasına neden olmaktadır. Bu durum, dijital okuryazarlığın önemini her geçen gün daha da üst seviyeye çıkartmaktadır.

Günümüzde dijital okuryazar olma zorunluluğunun artan bir hızla gelişimi, muhasebe alanında da kendini hissettirmiştir. Bu nedenle meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeyinin önemi daha da artmıştır. Muhasebe alanında dijital okuryazarlığın vazgeçilmez öneminden dolayı, Niğde ve Kayseri illerinde faaliyet gösteren meslek mensuplarının (Yeminli Mali Müşavir ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin tespiti ve yapılan tespite ilişkin çözüm önerilerinde bulunabilmek amacıyla bu çalışma kaleme alınmıştır. Bu nedenle önceden belirlenen amaca ulaşabilmek için test tekniğinden yararlanılarak, katılımcıların çeşitli özelliklerine göre durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

Yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin olarak gerçekleştirilen istatistiksel analizler sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: katılımcıların % 71,4'ü erkek, % 28,6'sı kadın, % 48,3'ünün 31-39 yaş, % 21,4'ünün 40-49 yaş, % 21,1'inin 30 yaş ve altı, % 9,2'sinin 50 yaş ve üzerinde yaş düzeyine sahip oldukları, %

82,7'sinin Lisans, % 5,4'ünün Meslek Yüksekokulu ve % 11,9'unun Yüksek Lisans düzeyinde eğitim seviyesine sahip oldukları, % 96,9'inin Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve % 3,1'inin Yeminli Mali Müşavir unvanına sahip oldukları, % 27,9'unun 5-10 yıl, % 27,6'sının 10-15 yıl, % 16,3'ünün 15-20 yıl, % 15,3'ünün 21 yıl ve üzeri, % 12,9'unun 5 yıldan az bir mesleki tecrübeye sahip oldukları, % 46,3'ünün Meslek Lisesi, % 33,7'sinin Genel Lise, % 16,7'sinin Anadolu Lisesi, % 0,7'sinin Fen Lisesi ve % 2,7'sinin İmam Hatip Lisesi mezunu olduğu, katılımcıların % 66,7'sinin büyükşehir, % 24,8'inin ilde ve % 8,5'inin ilçede ikamet ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların dijital sistemlere ilişkin görüşlerine ait istatistiksel analizler sonucunda; % 69,4'ü dijital sistemlerin hayatlarında ve mesleklerinde son derece önemli olduğunu, % 21,8'i önemli olduğunu, % 2,4'ü hiç önemli olmadığını, % 1,7'si önemli olmadığını ve % 4,8'i ise biraz önemli olduğunu beyan etmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (% 69,4 + % 21,8 = % 91,2 si) muhasebe okuryazarlığının mesleklerini icra edebilmeleri için gerekli olduğunu belirttikleri görülmektedir. Söz konusu meslek mensuplarının bu oranda ve bu bilinç düzeyinde olmaları, özelinde mesleğin, genelinde ise devletin ve dolayısıyla toplumun geleceği açısından oldukça önemlidir. Meslek mensuplarının sadece % 4,1'i (% 2,4 + % 1,7) mesleklerinde dijital okuryazarlığın önemli olmadığını, % 4,8'i ise biraz önemli olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar ise, söz konusu meslek mensuplarının bu konudaki bilinç düzeylerinin olmadığını ya da yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır.

Dijital sistemleri etkin ve verimli kullanma konusunda katılımcıların % 58,5'inin eğitim almadığı, sadece yüzde % 41,5'inin eğitim aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yüzdeler oranlara istinaden muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemleri etkin ve verimli kullanma konusunda eğitim almamaları nedeniyle mesleğe adım attıkları ilk zamanlarda çeşitli sorunlarla karşılaştıkları ve bu yaşadıkları sorunları aşma noktasında kişisel çabaların etkili olduğu düşünülmektedir.

Yeni teknoloji ve sistemleri öğrenme konusunda katılımcıların % 33,3'ünün online materyallerden faydalandığı, % 32,7'sinin meslek örgütlerinin verdiği eğitimlere katıldığı, % 14,6'sının deneme ve yanılma yolu ile öğrendikleri, % 8,2'sinin üniversite eğitimi ile öğrendikleri, % 6,1'inin yeni teknoloji ve sistemleri öğrenme konusunda herhangi bir çaba sarf etmedikleri ve % 5,1'inin aile ve arkadaşlar aracılığı ile öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre katılımcıların önemli bir kısmının yeni teknoloji ve sistemleri öğrenme konusunda

bilinçli ve istekli oldukları bu nedenle de farklı yöntemler ile öğrendiklerini beyan ettikleri görülmektedir. Günümüz şartlarında zaman ve maliyet açısından bilgiye ulaşmanın en pratik yolu olan online materyallerden yararlanma alternatifi, yoğun ve stresli mesai şartlarında çalışan muhasebe meslek mensupları tarafından öncelikle en fazla oranda (% 33,3) tercih edilmiştir. Meslek örgütlerinin bu konuda yeterince gayretli oldukları (% 32,7), fakat üniversitelerin bu konuda oldukça yetersiz düzeyde (% 8,2) katkı sağladıkları görülmektedir. Bu nedenle üniversitelerde; genelinde dijital okuryazarlık, özelinde ise muhasebe okuryazarlığı üzerine verilen ders sayısı ve ders saatinin artırılması teorik eğitimin uygulamaya entegre olması için zorunludur. Ayrıca meslek mensuplarının önemli bir kısmının (% 14,6) deneme ve yanılma yolu ile öğrendikleri, kalan belirli bir kısmın (% 6,1) ise yeni teknoloji ve sistemleri öğrenme konusunda bir çaba sarf etmedikleri ve (% 5,1'nin) aile ve arkadaşlar aracılığı öğrendiklerini belirtmeleri üzerinde durulması gereken bir sonuçtur. Dolayısıyla meslek odalarının dijital muhasebe okuryazarlığı noktasında meslek mensuplarını katılımın ve sertifika almanın zorunlu olduğu daha fazla organizasyon düzenlemesi gerektiği düşünülmektedir.

Muhasebe mesleğinde kullanılan dijital sistemleri memnuniyet ve işleri kolaylaştırma açısından; e-Fatura % 72,4, e-Defter % 72,4, İnternet Vergi Dairesi % 81,3, Defter Beyan Sistemi % 72,1, e-Beyanname % 82, İnteraktif Vergi Dairesi % 80,3 ve e-Tebliğat % 76,5 düzeyinde bu sistemlerin son derece önemli olduğu yönünde katılımcıların görüş sahibi oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bir taraftan meslek mensuplarının işini kolaylaştırırken diğer taraftan kayıt dışı ekonominin azaltılması ve bilgi ve vergi muhasebesi açısından önem arz etmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olup olmadığına ilişkin yapılan istatistiksel analiz sonucunda, anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Dijital muhasebe okuryazarlığı ile cinsiyet değişkeni arasında farkın meydana gelmemesinde; dijital okuryazarlığın herhangi bir cinsiyet olgusundan farklı olarak bireysel açıdan dijital sistemlerin kullanımı, dijital sistemlerden gelen bilgilerin anlamlandırılması ve yorumlanması süreçlerini içerisinde barındırmanın etkili olduğu düşünülmektedir.

Yaş değişkenine ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının yaş düzeyleri ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bu sonuç ışığında, günümüzde teknolojiye erişimin ve teknolojik ekipmanları kullanma durumunun her yaş seviyesine hitap eden kolaylıkta olmasının farklılığın meydana gelmemesinde etkili olduğu söylenebilir.

Öğrenim düzeyi değişkenine ilişkin olarak, muhasebe meslek mensuplarının öğrenim düzeylerinin dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri üzerinde bir etki meydana getirmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yükseköğretim kurumlarında işlenen derslerin büyük çoğunlukla benzerlik göstermesi, meslek odalarının düzenledikleri programların benzer olması, benzer online materyallerden yararlanılması gibi uygulamalar böyle bir sonucu ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Mesleki unvan değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının mesleki unvanları ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının öğrenim düzeylerinin bu sonucun meydana gelmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü hem SMMM hem de YMM'lerin yükseköğretim sürecinde ortak bir müfredat dahilinde eğitim aldıkları, mesleğe başladıktan sonraki süreçte de ortak sistemleri kullanmalarının bu sonucun oluşmasında etkili olduğu söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının sahip oldukları mesleki tecrübe düzeyi ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dijital sistemlerde meydana gelen değişmelerin bütün muhasebe meslek mensupları arasında ortak bir paydada öğrenilme düzeylerinin aynı anda gerçekleşmesinin bu sonucun meydana gelmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının mezun oldukları lise türü ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç meslek liselerinin bu alanda verdikleri eğitim konusunda yeterince etkili olmadıklarını veya bu etkinliğin diğer lise mezunları tarafından çeşitli yöntemlerle aldıkları eğitimle kısa sürede kapattıklarını ortaya koymaktadır. Bu noktada meslek liselerinin verilen eğitim ve staj uygulaması konusunda daha etkin bir şekilde hareket etme zorunlulukları ortaya çıkmaktadır.

Yerleşim yeri türü değişkenine ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının yerleşim yeri türü ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. İlgili değişkene ilişkin sonucun meydana gelmesinde, günümüzde teknolojik

gelişmelerin bölgesel farklılıklardan etkilenmediği, internete erişim oranının günümüzde köylere kadar ulaşmış olmasının ve dijital sistemlerin kullanım durumlarının global olarak ortak kaynaklardan yararlanmasının etkili olduğu söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemlerin hayatlarındaki ve mesleklerindeki önem derecesi ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu ve dijital sistemlerin hayatlarındaki ve mesleklerindeki önem derecesinin son derece önemli olduğu yönünde görüş belirten muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin, dijital sistemlerinin hayatlarında ve mesleklerinde önemli olduğu yönünde görüş belirten muhasebe meslek mensuplarına kıyasla daha üst düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitle dijital sistemlerin hayatlarında ve mesleki faaliyetlerinde önem derecesini bilen muhasebe meslek mensuplarının bunları kullanma, değerlendirme ve yorumlama noktasında bilinçli olmalarının bu sonucun meydana gelmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alma değişkenine ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda; dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alma durumu ile dijital muhasebe okuryazarlığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dijital sistemleri etkin ve verimli kullanmak için eğitim alan muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin, almayanlara kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dijital sistemleri etkin ve verimli kullanma noktasında verilen eğitimlerin, bireylerin dijital sistemleri kullanırken bilgiye erişme, bilgiyi yorumlama ve bu bilgileri sentezleme becerileri kazanmalarının bu sonucun meydana gelmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının yeni teknoloji ve dijital sistemleri nasıl öğrendikleri değişkeni ile dijital muhasebe okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yeni teknoloji ve dijital sistemleri, “Üniversite Eğitimi” ile öğrenen meslek mensuplarının “Online Materyal” ve “Deneme Yanılma Üzerine” öğrenen meslek mensuplarına kıyasla, “Arkadaşlar ve Aile” ile öğrenenlerin “Online Materyal” ve “Deneme Yanılma Üzerine” ile öğrenenlere kıyasla, “Meslek Örgütlerinin Verdiği Eğitimlere Katılarak” öğrenen meslek mensuplarının “Online Materyal” ve “Deneme Yanılma Üzerine” öğrenenlere kıyasla dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu

tespit edilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde, bireylerin yüz-yüze eğitimler aracılığı ile öğrendikleri bilgilerin daha kalıcı olması, eğitim sırasında bilişsel düzeyde yaşadıkları sorunları o an çözüme kavuşturma adına sorular sorabilmeleri ve birincil ilişkilerin öğrenme düzeyini arttırmasının ilgili sonucun meydana gelmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık düzeylerine ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda muhasebe meslek mensuplarının dijital muhasebe okuryazarlık ve bilinç düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bilinç ve okuryazarlık düzeyinin bu derece yüksek olması hem meslek mensuplarının işini kolaylaştırmakta hem de kayıtlı ekonomiye katkı sağlamada önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında şu önerilerde bulunulabilir;

- Üniversitelerde ders programlarına dijitalleşme ile ilgili uygulamaya yönelik özgün derslerin (örneğin, Dijital Muhasebe Okuryazarlığı) konulması, mevcut olanlarda ise ders saatinin artırılması,
- Muhasebe derslerinin mutlaka klasik yöntemlerin yanı sıra bilgisayarlı olarak verilmesi,
- Bu konuda düzenlenecek çeşitli etkinlikler aracılığıyla meslek mensupları ile öğrencilerin bir araya getirilerek uygulama ve tecrübelerin öğrencilere aktarılması,
- Meslek Odaları tarafından bu konuda düzenlenen konferans ve seminerlerin sayısının arttırılması ve her yıl güncellenerek belirli tarihlerde tekrarlanması,
- Muhasebe meslek mensuplarının dijital noktada meydana gelen gelişimlerden, yeniliklerden haberdar olabileceği ve bu gelişmelere ilişkin yaşanan sorunların paylaşıldığı forum sitelerinin kurulması,
- Adaylara; meslek mensubu olmak için girmiş oldukları sınavlarda dijitalleşme ve muhasebe okuryazarlığı alanı ile ilgili soruların yöneltilmesi,
- Araştırmanın farklı ölçme araçları ve farklı örneklem gruplarıyla gerçekleştirilmesinin sağlanması ve sonuçların tüm paydaşlarla paylaşılması ve geliştirilmesi.

KAYNAKÇA

- Acar, D., & Özçelik, H. (2011). Muhasebe Bilgi Kalitesini Etkileyen Kritik Başarı Faktörleri. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (49), 10-23.
- Akboğa, D. (2011). *Finansal Muhasebe*. İstanbul: DER Yayınları.
- Akdoğan, N. & Aydın, H. (1987). *Muhasebe teorileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akdoğan, N., & Akdoğan, M. U. (2018). Büyük Veri-Bilişim Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına ve Muhasebe Mesleğine Etkisi. *Muhasebe ve Denetim Bakış= Accounting & Auditing Review*, 18(55), 1-14.
- Akgül, A. & Çevik, O. (2003). *İstatistiksel Analiz Teknikleri*. Ankara: Emek Ofset.
- Arıkan, Y., & Güvemli, B. (2013). Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Gelişimi ve İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (5), 33-67.
- Aslan, Ü., & Özerhan, Y. (2017). Bir Data, Muhasebe ve Muhasebe Mesleği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(4), 862-883.
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26.
- Ayboğa, H. (2003). Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(1), 327-359
- Aydemir, Z., Sakız, G., & Doğan, M. C. (2019). İlkokul Düzeyinde Dijital Okuryazarlık Becerileri Rubriğinin Geliştirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 617-638.
- Aygün, D. (2013). Yaratıcı Muhasebe Stratejileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(2), 49-69.
- Aymankuy, Y., & Sarıoğlu, M. (2005). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(14), 23-45.
- Aysan, M. A. (2007). Muhasebe ve Kurumsal Yönetim. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (35), 17-24.
- Banaz, E. (2017). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri (Giresun İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

- Berber, H. S. (2019). *Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Okuryazarlıklar Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Civan, M. & Yıldız, F. (2003). Globalleşme Sürecinden Muhasebe Meslek Eğitiminin Etkilenmesi. 6. Muhasebe Denetimi Sempozyumu, 16-19 Nisan, 6.
- Coşkun Arslan, M., & Karkacier, A. (2019). Dijital Dönüşüm Sürecinde Yönetim Muhasebesinin Geleceğini Etkileyen Faktörlere Kavramsal Bir Bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 430-442.
- Çakmak, E. (2013). Kil Tabletten-Tablet Bilgisayara Okuryazarlık. E. Gençtürk ve K. Karatekin (Editörler). *Sosyal Bilgiler için Çoklu Okuryazarlıklar*. Ankara: Pegem Akademi, ss. 1-20.
- Çankaya, F. (2007). Uluslararası Muhasebe Uyumunun Ölçülmesine Yönelik Bir Uygulama: Rusya, Çin ve Türkiye Karşılaştırması. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(6), 127-148.
- Çürük, T., & Doğan, Z. (2001). Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye örneği. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 28(3-4), 281-310.
- Dağ, Y. (2016). *Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Teknolojileri Kullanım Kararına Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, B. (2005). Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Güvenliği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (26), 147-156.
- Demir, M., & Çam, M. (2006). Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Öğreniminde Başarılarını Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (32), 1-11.
- Dinç E., & Atasel O. Y. (2016). Türkiye'deki Muhasebe Anlayışının Gelişim ve Mevcut Durumun İncelenmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 273.
- Duman, B., Girgin, M. (2007). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Harita Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12(17), 187-202.
- Dündar, A. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yerel Okuryazarlıklarının İncelenmesi (Çanakkale İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Erdoğan, M., & Dinç, E. (2009). Türkiye Muhasebe Standartları ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (43), 154-169.
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Journal of International Social Research*, 7(34), 847-864.
- Erol, M. (2005). Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM-SMM-YMM) Mesleki Faaliyetlerinde Kullandıkları Muhasebe Paket Programları Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (28), 141-146.
- Feyman Gök, N. (2013). *Anaokullarında Erken Okuryazarlık Çevresinin Değerlendirilmesi ve Sınıf Ortamının Çocukların Erken Okuryazarlık Davranışlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fidan, M. E., Aslan, Ü., & Subaşı, S. (2015). Muhasebe Derslerinde Teknoloji Kullanımı ile İlgili Öğrenci Görüşleri. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1(2), 34-61.
- Gelişli, Y. (2009). PowerPoint ile Yapılan Ders Sunumlarının Etkililiği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10(2), 55-168.
- Gönen, S., & Rasgen, M. (2019). Endüstri 4.0 ve Muhasebenin Dijital Dönüşümü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 2898-2917.
- Gücenme, Ü. (2005). *Genel Muhasebe*. İstanbul: Alfa Akademi.
- Gül, G. (2007). Okuryazarlık Sürecinde Aile Katılımının Rolü. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 8(01), 17-32.
- Gül, G. (2007). Okuryazarlık Sürecinde Aile Katılımının Rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17-30.
- Güneş, E., Yüksel, M., & Kaya, P. (2017). Muhasebe Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 367-382.
- Güvemli, O. (2001). *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi*. Avcıol Basım-Yayın.
- Güvemli, O. (1994). Kronolojik Akış İçinde Muhasebe Uygulamasının Gözlenmesi, Muhasebe 500. Yılı Sempozyumu.

- Hamutoğlu, N. B., Güngören, . C., Uyanık, G. K., & Erdoğan, D. G. (2017). Dijital Okuryazarlık leği: Türkçe'ye Uyarlama alışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429.
- Hatunoğlu, Z. (2006). Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (30), 190-200
- Hiçşaşmaz, M. (1970). *Tarihsel Gelişimi İçerisinde Muhasebe Teorisi ve Teknik Yapısı*. Ankara.
- İřđiden Kılıç, B., & Anadolu, Z. (2018). Dijital ağın Yarattığı Muhasebe Uygulamalarının Muhasebe Hilelerinin nlenmesine Etkisi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU)*, 66-97.
- Kaplan, K., & Aytaş, G. (2017). Medya Okuryazarlığı Bağlamında Yeni Okuryazarlıklar. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 18(2), 291-310.
- Karabacak, Z. İ., & Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de Dijital Dönüşüm ve Dijital Okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 91(488), 313-343.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (24. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatekin, K. (2013). evre Okuryazarlığı. E. Gençtürk ve K. Karatekin (Editörler). *Sosyal Bilgiler İçin oklu Okuryazarlıklar*. Ankara: Pegem Akademi, ss. 45-73.
- Kaya, M. (2020). *Ortaöğretim ğrencilerinin Dijital Vatandaşlık ve Dijital Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kısakürek, M. M. & Pekcan, A. (2005). Muhasebenin rettiği Bilgiye Farklı Açılardan Bakışlar. *C.. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 107-125.
- Kısakürek, M. M., & Alpan, N. (2010). Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (47), 213-228.
- Kızılaslan, D. (2007). *Bilgi Okuryazarlığı ve niversite Kütüphaneleri: Bilgi Okuryazarlığı Planı Hazırlama Unsurları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbül.
- Konakçı, B. (2020). Dijital Okuryazarlık Nedir? İstanbül İşletme Enstitüsü. <https://www.iienstitu.com/blog/dijital-okuryazarlik-nedir> adresinden 20 Nisan 2020 tarihinde erişilmiştir.

- Korukoğlu, A. (1998). İşletmelerde Muhasebe Eğitimi ve Üniversitelerle İş Birliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 13-24.
- Kozan, M., & Bulut Özek, M. (2019). Böte Bölümü Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeyleri ve Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Fırat University Journal of Social Sciences/sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 107-120.
- Kurbanoglu, S. S. (2010). Bilgi Okuryazarlığı: Kavramsal Bir Analiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 723-747.
- Kurnaz, E., Tekbaş, İ., Bozdoğan, T., & Çetin, Ö. O. (2020). Dijitalleşmeyle Birlikte Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesi. *World Of Accounting Science*, 22, 81-96
- Kurudayıoğlu, M., & Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi. *Journal of Türklük Bilimi Araştırmaları*, 15(28).
- Kutlu, H. A. (2008). Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İkilimleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(02), 143-170.
- Lankshear, C., & Knobel, M. (2006). Digital Literacy and Figital Literacies: Policy, Dedagogy and Research Considerations for Education. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 1(01), 12-24.
- Lazol, İ. (2011). *Genel Muhasebe (17. Baskı)*, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Maden, S., Maden, A., ve Banaz, E. (2018). Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Dijital Okuryazarlık Bağlamında Değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 11(55), 686-698.
- Martin, A. (2005). Digeulit—a European Framework for Figital Literacy: a Progress Report. *Journal of eLiteracy*, 2(2), 130-136.
- Nergis, A. (2008). *İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Ön Okuryazarlık Davranışları ile Annelerinin Okuryazarlığa Olan İlgisi Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Oğuz, S. (2013). Hukuk Okuryazarlığı. E. Gençtürk ve K. Karatekin (Editörler). *Sosyal Bilgiler için Çoklu Okuryazarlıklar*. Ankara: Pegem Akademi, ss. 159-177

- Onursoy, S. (2018). Üniversite Gençliğinin Dijital Okuryazarlık Düzeyleri: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989-1013.
- Ömürbek, V. & Bekçi, İ. (2006). Bilgi Teknolojilerinin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Rolü: Bilgisayarlı Muhasebe Dersi Alan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 18, 75-93.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101-121.
- Özerbaş, M. A., & Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Özulucan, A. (2013). *Genel Muhasebe İlkeleri ve Uygulamaları* (6. Baskı), Konya.
- Özyürek, H. (2009). *Türkiye’de Muhasebe ve Muhasebe Mesleğinin Tarihi, Muhasebecilerin İş Tatmini, Beklentileri, Karşılaşılan Sorunlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Potur Ö. (2014). *Ortaokul Türkçe Derslerinde Eleştirel Okuryazarlık Eğitimi*, Yayımlanmamış Yüksek Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Selimoğlu, S. K., Aslan, Ü., & Güvemli, B. (2009). 12. Dünya Muhasebe Tarihi Kongresinde Sunulan Türk Akademisyenler ve Uygulamacıların Bildirileri: Bir Literatür İncelemesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (42), 217-228.
- Sevilengül, O. (2007). *Genel Muhasebe* (13. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şençiçek Tüfekçi, F. (2013). Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Muhasebe Uygulamalarına Etkisi: E-Muhasebe. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(2), 89-102.
- Şengel, S. (2019). Şirketler ve Şirketler Muhasebesi, N. Sağlam (Editör), *Şirketler Muhasebesi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, ss. 2-25.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.) Pearson: Boston.
- Tekbaş, İ. (2018). Dijital Muhasebe Okuryazarlığı, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/ismailtekbas/029/> adresinden 15 Nisan 2020 tarihinde erişilmiştir.

- Tekbaş, İ. (2019). *Muhasebenin Dijital Dönüşümü ve Mali Mühendislik*. İstanbul: Hümanist Kitap Yayıncılık
- Tekbaş, İ., Kurnaz, E., & Azaltun, M. (2018). 'Dijital Muhasebe Okuryazarlığı: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma. In 5. *International Congress On Accounting and Finance Research (ICAFR)*, Seferihisar, İzmir.
- Tektüfekçi, F. (2017). E-Dönüşüm Sürecinde E-Muhasebe Uygulamaları: Türkiye örneği. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 12(1), 79-88.
- Tokay, S. H., & Deran, A. (2008). Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda Değerleme Ölçüleri. *İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Istanbul Chamber Of Certified Public Accountants*, 18, 15-49.
- Tokay, S. H., Deran, A. & Aktaş R. (2005). Uluslararası Muhasebe ve finansal Raporlama Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer Yaklaşımı ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi, 24. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 27-30 Nisan, Fethiye-Muğla.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2020). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 15 Nisan 2020 tarihinde erişilmiştir.
- Türker, M. (2018). Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 202-235.
- Yereli, A. N. (2007). Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Risk Yönetimine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 7(23). 15-31
- Yıldız, Ç., Kahyaoğlu, M., & Kaya, M. F. (2012). Siirt İlindeki Ortaöğretim Öğrencilerinin Sayısal Okuryazarlık Düzeylerinin Cinsiyet, Sınıf ve Öğrenim Gördüğü Lise Türüne Göre Farklılaşmasının İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 81-95.
- Yılmaz Soğuksu, Z. (2020). Muhasebe Denetiminde Dijital Dönüşüm: Denetim Yazılımları. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(2), 281-308.
- Yükçü, S., & Atağan, G., (2012). 20. Yüzyılın İlk Yarısında Maliyet Muhasebesinin Gelişimi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* (2), 43-44.
- Zaif, F., & Ayanoğlu, Y. (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 115-136.

Zaif, F., & Karapınar, A. (2002). Muhasebe Eğitiminde Değişim İhtiyacı. Gazi Üniversitesi *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(3).

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu ile Dijital Muhasebe Okuryazarlığı Ölçeği

Sayın Katılımcı,

Aşağıda sizlere cevaplamamız için Bölüm-1'de **Kişisel Bilgi Formu**, Bölüm-2'de **Dijital Sistemlere İlişkin Sorular** ve Bölüm 3'te **Anket Soruları** verilmiştir. Sizden istenilen, Bölüm-1 ve Bölüm 2'deki ilgili kutucukları doğru şekilde doldurmanız ve Bölüm-3'te yer alan her bir ifadeyi dikkatle okuyup karşısındaki kutucuğu kendi görüşleriniz doğrultusunda (X) işaretlemenizdir. Elde edilen veriler akademik bir çalışma için kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Anket formunda adı-soyadı yazmanız gerekmemektedir.

Araştırma sonuçlarımızın gerçeği yansıtması için samimi fikirlerinizi belirtmeniz oldukça önemlidir.

Katkılarımız için teşekkürler...

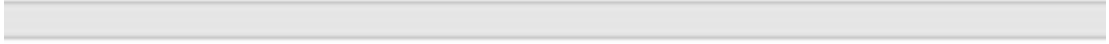
Taha PUSMAZ
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Lütfen size uygun cevabı işaretleyiniz.

BÖLÜM 1: DEMOGRAFİK BİLGİLERİNİZ						
1	Cinsiyetiniz	Kadın ( )	Erkek ( )			
2	Yaşınız	30 ve altı ( )	31-39 ( )	40-49 ( )	50 ve üstü ( )	
3	Öğrenim Durumunuz	Lise ( )	Yüksekokul ( )	Lisans ( )	Y. lisans ( )	Doktora ( )
4	Mesleki Unvanınız	SMMM Stajyeri ( )	SM ( )	SMMM ( )	YMM ( )	
5	Mesleki Tecrübeniz	5 yıldan az ( )	5- 10 yıl arası ( )	10-15 yıl arası ( )	15-20 yıl arası ( )	20 ve üstü ( )
6	Mezun Olduğunuz Lise Türü	( ) Genel Lise ( ) Meslek Lisesi ( ) Anadolu Lisesi ( ) Anadolu Öğretmen Lisesi ( ) Fen Lisesi ( ) İmam Hatip Lisesi ( ) Diğer: ~~~~~~ (Lütfen Belirtiniz)				
7	Yerleşim Yeri Türünüz	( ) Büyük Şehir ( ) İl ( ) İlçe ( ) Kasaba				

BÖLÜM 2:

1	Dijital Sistemlerin hayatınızdaki ve mesleğinizdeki önem derecesini değerlendirir misiniz?	(1) Hiç Önemli Değil (2) Önemli Değil (3) Biraz Önemli (4) Önemli (5) Son Derece Önemli					
2	Dijital Sistemleri Etkin ve Verimli Kullanmak İçin Eğitim Aldınız Mı?	Evet ( )	Hayır ( )	Fikrim Yok ( )			
3	Yeni Teknoloji ve Dijital Sistemleri Nasıl Öğrenirsiniz?	Üniversite Eğitimi ( )	Arkadaşlar ve Aile ( )	Online materyal, örneğin Youtube ( )	Deneme ve Yanılma Üzerine ( )	Hiçbir şey yapmıyorum ( )	Meslek örgütlerinin verdiği eğitimlere katılıyorum ( )

4	Aşağıda Belirtilen Ve Muhasebe Mesleğinde Kullanılan Dijital Sistemleri Memnuniyet ve İşlerinizi Kolaylaştırma Açısından Değerlendiriniz. (Hiç önemli değil, Son derece önemli)					
		1	2	3	4	5
	E-Fatura					
	E-Defter					
	İnternet Vergi Dairesi					
	Defter Beyan Sistemi					
	E-Beyanname					
	İnteraktif Vergi Dairesi					
	E-Tebliğat					

SORU NO	Muhasebe meslek mensuplarının dijital sistemlere yönelik tutumlarını ve yetkinlikleri belirlemeye yönelik bir dizi ifade bulunmaktadır.	(1) Kesinlikle Katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Fikrim Yok	(4) Katılıyorum	(5) Kesinlikle Katılıyorum
1	Mesleğimle ilgili kullandığım dijital sistemlerde karşılaştığım teknik sorunları nasıl çözeceğimi bilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Mesleğimle ilgili teknolojik gelişmeleri yakından takip ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Mesleğimle ilgili dijital ürünlerdeki/sistemlerdeki gelişmelere uyum sağlayabilmek için çaba gösteririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Mesleğimle ilgili dijital ürünleri/sistemleri kullanmak hoşuma gider	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Mesleğimi ilgilendiren dijital ürünlerdeki/sistemlerdeki gelişmeleri desteklerim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Dijital sistemleri öğrenme amaçlı kullanma konusunda ve öğrendiklerimi sergileyebileceğim dijital öğretim materyallerini geliştirmek için gereken teknik becerilere sahip değilim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Maliye Bakanlığının dijital sistemlerini sorunsuz bir şekilde kullanabiliyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Dijitalleşme ve teknoloji haberleri dikkatimi çekmez.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Dijital sistemlerin muhasebe mesleğinde yoğun kullanımı ile birlikte muhasebe meslek mensuplarının planlı ve sürekli dijital eğitimlere ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Kullandığım dijital ürünleri/ sistemleri kolayca öğrenebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Mesleğimle ilgili dijitalleşme ve teknoloji haberlerini izleyince gelecekle ilgili korku ve paniğe kapılıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Dijital sistemlerdeki verileri, gerçeklik, kurgusalılık, yanlış bilgilendirme açısından irdeleyip değerlendiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Mesleğimle ilgili ortaya çıkan dijital sistemlere uyum aşamasında; stres, kaygı ve hata yapma korkusu gibi duygular yaşamaktayım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Meslek örgütleri tarafından hâlihazırda verilen dijitalleşme ve teknoloji eğitimleri dijital sistemleri verimli şekilde kullanmam için yeterlidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Dijital Sistemlerin yaratıcılığımı engellediğini düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Dijital sistemlerde sunulan fikir, bilgi ve haberleri amaçları, işlevleri ve özellikleri bakımından ayırt edebilirim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

17	Dijital sistemlerin doğuracağı sorunları belirleyerek bunlardan korunma konusunda önlemler alırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Düşündüğümden daha uzun süre dijital sistemler üzerinde zaman geçiriyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Dijital sistemlerin bilgiye ulaşmada hızlı ve kolay bir yöntem olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Dijital sistemlerde yer alan verileri; okumak, anlamak, kullanmak ve yönetebilmek için yeni bir eğitime ihtiyacım yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Dijital sistemlerdeki bilgi ve verilere sorgusuz şekilde güvenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Dijital sistemlerin dışında alternatif bir bilgi kaynağı ararım ve kullanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Dijital sistemlerin mesleğimde bilgiye ulaşma ve yönlendirmede etkili bir araç olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Dijital sistemlerin mesleğimi kolaylaştıran bir araç olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Dijital sistemlerin bağımlılık yaptığını ve sosyallikten uzaklaştırdığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Dijital okuryazarlık becerilerimi geliştirmek için eğitim almak istiyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Gelecekte işverenler tarafından dijital sistemleri iyi kullanabilen ve becerilere sahip muhasebecilerin tercih edileceğini düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Muhasebe Mesleğinin sadece kâğıt, kalem gibi geleneksel yöntemlerden ibaret olmadığını ve gün geçtikçe dijital sistemlerin daha önem kazanacağını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Dijital sistemlerdeki verileri kullanabilme, sorgulama, yönetebilme ve eleştirel bir biçimde değerlendirme yetkinliğine sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Dijitalleşme neticesinde muhasebe eğitimlerinin değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Dijitalleşme ışığında muhasebe mesleğini; düşünce, eğitim, kültür ve teknoloji gibi alanlarda A'dan Z'ye yeniden inşa ederek geleceğe hazırlayacak yeni bir eğitim modelini desteklerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Taha PUSMAZ

Medeni Durumu : Bekar

EĞİTİM

2008-2010 : Bünyan Anadolu Lisesi

2010-2012 : Mustafa Eraslan Anadolu Lisesi

2013-2017 : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İşletme (Lisans)

2017-2021 : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Muhasebe
Finansman (Yüksek Lisans)

